

Pellervon Kirjasto N:o 9.

Miten
Osuuskassa
perustetaan ja hoidetaan

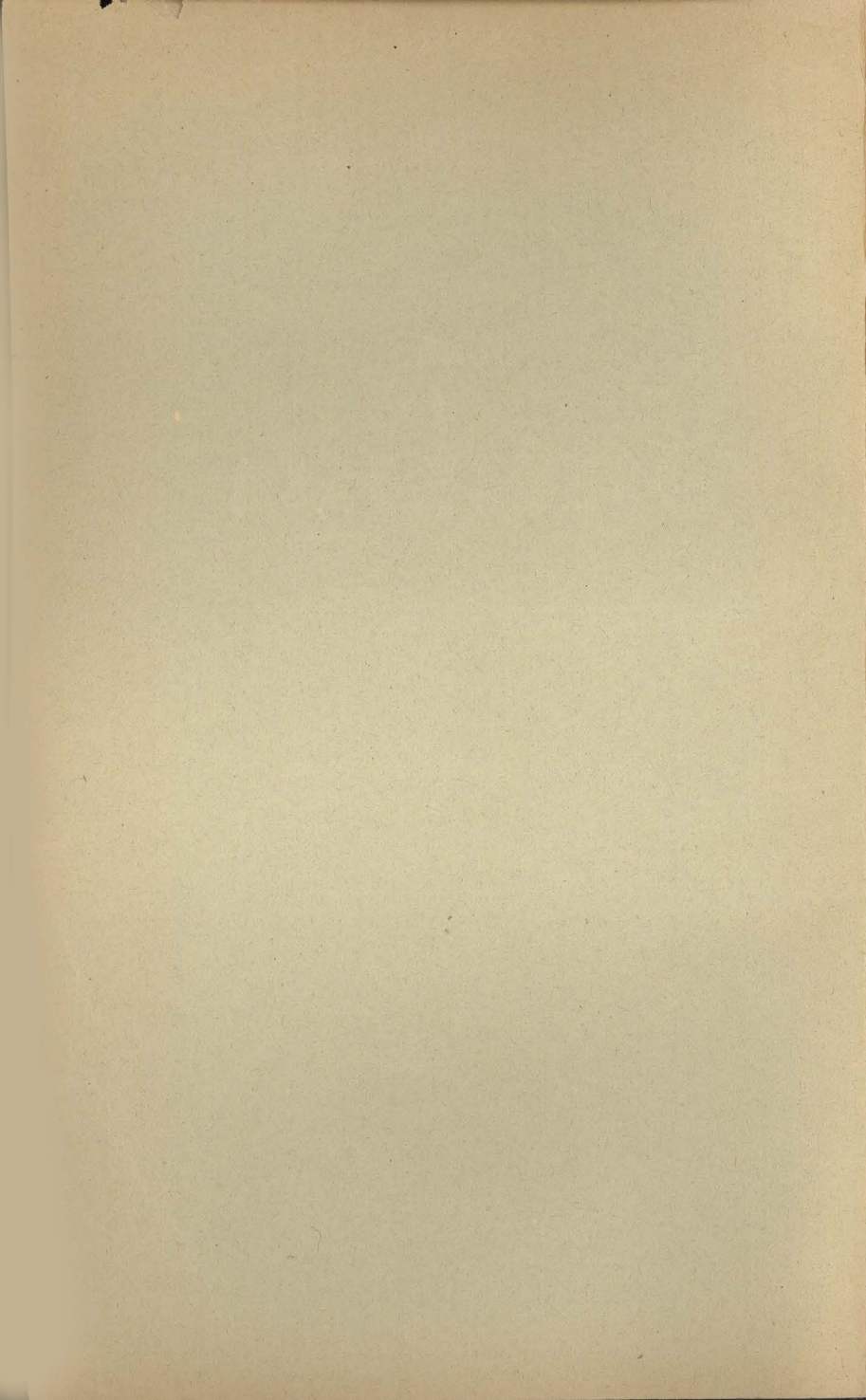
I

Julaistu Pellervo-Seuran Johtokunnan toimesta.

**PELLERVON
ARKISTO**

HELSINKI 1902.
PELLERVO-SEURA.

Pellervon Kirjasto N:o 9.

MITEN

OSUUSKASSA

PERUSTETAAN JA HOIDETAAN.

I.

JULAISTU PELLERVO-SEURAN JOHTOKUNNAN TOIMESTA.

HELSINKI 1902.

PELLERVO-SEURA.

Kellin von Kijasto No. 9.

MILTON

OSUUSKASSA

PERUSTETTYN JA HOUDETUN

1

OSUUSKASSAN KASSAN KASSAN KASSAN KASSAN

HELSINKI 1902.

OSAKEYHTIÖ KAUPPAKIRJAPAINO.

Tämä käsikirja osuuskassojen perustamisessa ja hoitamisessa on mikäli mahdollista rakennettu niille periaatteille, jotka maanviljelijäin osuuskassojen luoja, saksalainen F. W. Raiffeisen käytännössä vähitellen huomasi edullisimmiksi. Kirja on syntynyt siten, että senaattori August Nybergh on laatinut ehdotuksen säännöiksi osuuskassaa varten ja ohjeiksi sen hallitukselle, jonka jälkeen toht. Hannes Gebhard ja senaattori Aug. Ramsay ovat kirjoittaneet tekstin. Sekä säännöt että ohjeet ynnä myöskin tärkeimmät osat tekstiä on esitetty Pellervo-Seuran johtokunnalle, joka on ne osittain uudesta laatinut, ennen kuin ne on lopullisesti toimitettu.

Toinen osa tätä kirjaa, joka tulee sisältämään kirjanpito-ohjeita sekä kaikenlaatuisia osuuskassan hoidossa tarpeellisia malleja, ilmestyy toivoaksemme ensi vuoden alussa.

Helsingissä syyskuulla 1902.

PELLERVON TOIMISTO.

SISÄLLYS:

I.	Osuuskassan tarkoitus ja sen toiminnan yleiset perusteet	siv. 1
II.	Osuuskassan perustaminen	» 19
	Ehdotus osuuskunta-sopimuskirjaksi (mallisään- nöiksi osuuskassoille)	» 27
III.	Osuuskassan hallinto	» 36
	Ehdotus osuuskassan hallituksen johtosäännöksi	» 49

Osuuskassan tarkoitus ja sen toiminnan yleiset perusteet.

Maanviljelys meidän päivinäimme, kuten kaikki muutkin elinkeinot, tarvitsee rahaa, jotta sitä voitaisiin edullisesti harjottaa. Ja kuta voimaperäisemmäksi se käy, kuta enemmän järkiperusteiseksi se muuttuu meillä kuten muissakin sivistysmaissa, sitä ilmeisemmäksi käy tämä tarve.

Maanviljelijä tarvitsee pääomaa pääasiallisesti kahta eri tarkotusperää varten: *ensiksi* ostaakseen tai kanssaperillisiltään lunastaakseen tila ja *toiseksi* liikepääomaa harjottaakseen ja parantaakseen maanviljelystään.

Rahat, jotka tarvitaan kiinteistön ostamiseen, on saatava pitemmäksi aikaa, usein vuosikymmeniksi; niiden tulisi, mikäli mahdollista, olla irtisanomattomia sekä vuotuisten takaisinmaksujen kautta kuoletettavia. Tällaisia lainoja antavat meillä pääasiallisesti Hypoteekkiyhdistys ja monin paikoin myöskin säästöpankit. Myöskin yksityisiltä rahamiehiltä voidaan joskus saada seisovia lainoja. Ne myönnetään tavallisesti kiinnitystä vastaan ja ovat siis talon arvon mukaisia.

Ne lainat sitä vastoin, jotka tarvitaan maanviljelyksen ja karjanhoidon parantamiseen tai maanviljelyksen harjottamiseen yleensä, on otettava edellyttäen,

että ne suoritetaan takaisin verrattain lyhyessä ajassa. Tällaisia lainoja tulisi luottolaitosten voida antaa juuri sinä hetkenä kun niitä tarvitaan ja vastaanottaa maksettaviksi niin pian kun ne voidaan suorittaa sekä niin pienin tai suurin erin kuin kussakin tapauksessa on soveliasta tai mahdollista.

Tätä tarkotusta varten ovat *osuuskassat* soveliaimmat.

Tässä suhteessa ovat ulkomailla kymmenet tuhannet osuuskassat eli »kyläpankit» — kuten kansa niitä muutamain paikoin kutsuu — työskennelleet uskomattoman siunausta tuottavasti lähiseuduilleen. Ne ovat pelastaneet pienemmät maanviljelijät koronkiskurien kourista, ne ovat antaneet heille mahdollisuuden parantaa maanviljelystään ja karjanhoitoaan, ne ovat opettaneet heidät muuttumaan raittiiksi ja säännölliseksi elämässään, ne ovat herättäneet heissä yhteistuntoa ja opettaneet heidät huomaamaan, että naapurin onnettomuus muuttuu itse asiassa kaikkien onnettomuudeksi ja hänen menestyksensä kaikkien menestykseksi.

Osuuskassa kuuluu niille, jotka sen muodostavat. Osuuskassoja voivat perustaa kaikki rehelliset kansalaiset, jotka tarvitsevat lainata rahoja elinkeinonsa kehittämiseksi tai jotka haluavat tallettaa niihin säästönsä. Osuuskassa vaatii jäseniltään ennen kaikkea rehellisyyttä ja huolellisuutta taloudenpidossa; muussa tapauksessa voi kassa käydä vaaralliseksi. Se voi käydä vaaralliseksi sen johdosta, että kaikkien jäsenien täytyy sitoutua vastaamaan rajottamattomasti koko omaisuudellaan kassan veloista ja sitoumuksista. Osuuskassan perustaminen ilman tällaista sitoumusta on hyödytöntä, sillä ilman tätä yhteistä sitoumusta varmuutena ei kassa voi saavuttaa luottamusta. Ja

vain siinä tapauksessa, että kassa nauttii luottamusta, voi se saada rahoja, joiden avulla se sitten voi tyydyttää jäseniensä tarpeet.

Juuri tämä on tärkeimpänä asiana koko yrityksessä, tämä on osuuskassan kulmakivenä, tämä on sinä suurena voimana, jonka avulla nämä kassat ovat aikaansaaneet ihmeteltäviä tuloksia jäseniensä kohottamiseksi.

Tämä kassan kaikkien jäsenien sitoutuminen vastaamaan koko omaisuudellaan kassan veloista («rajaton lisämaksuvelvollisuus») edellyttää, jottei se tuottaisi onnettomuutta, mitä suurinta varovaisuutta sekä kassan *perustamiseen* että *hoitoon* nähden.

Kenenkään ei tule yhtyä kassan jäseneksi, ennen kun hän on tullut vakuutetuksi siitä, että ilman sitä ei voi tulla aikaan ja ennen kun hän täydellisesti luottaa niihin henkilöihin, jotka kassaa hoitavat.

Otamme tässä lyhyesti puheeksi tärkeimmät näkökohdat, joista on ensin tehtävä selkoa, kun jollakin paikkakunnalla aijotaan ryhtyä perustamaan osuuskassaa.

Kun nousee kysymys suuremman osakeyhtiön perustamisesta jotakin uutta yritystä varten, kuulee aina kokeneen liikemiehen ennen kaikkea kysyvän: *missä on mies?* Kuka on oleva etunenässä? Jollei hän saa tähän kysymykseen tyydyttävää vastausta, ei hän enää ajattele koko yritystä, olipa se sitten mitä laatua hyvänsä. Tästä seikasta on meillä opittavaa. Osuuskassaa ei tule perustaa, ennen kun on löydetty oikea mies sen johtajaksi, olipa osuuskassan tarve kuinka suuri hyvänsä. Sillä sopimattoman henkilön käsissä voi osuuskassasta luonnollisesti olla suurta vahinkoa: rahahan on kuin kaksiteräinen miekka.

Kuka on siis sovelias kassan johtajaksi?

Siihen soveltuu kansakoulunopettaja yhtä hyvin kuin pappikin, torppari yhtä hyvin kuin tilanomistajakin, sanalla sanoen jokainen, jolla on rehellinen luonne ja niin suuri sivistysmäärä, että hän voi oppia hoitamaan yksinkertaista kirjanpitoa, ja joka sen ohessa on kyllin rohkea hylkäämään lainahakemuksia tai irtisanomaan lainoja, jos olot tekevät sen välttämättömäksi, olipa kysymyksenalainen lainanottaja sitten kuka hyvänsä; edelleen tulee hänen olla omanvoitonpyytämätön ja uhrautuvainen, kieltäytyen palkasta ja korvauksesta alkuvuosina ja hoitaen myöhemminkin tointa vähäisestä palkkiosta.

Jollei sellaista miestä ole käsillä, tulee meidän odottaa, kunnes hän saapuu. Aika synnyttää kyllä sellaisia miehiä, sillä olevien olojen pakosta katsovat ne, jotka harrastavat kansansa parasta, olevansa velvollisia omistautumaan tälle asialle; kykyä antaa heille hyvä tahtonsa. Niinpä on esim. meidän kunnallishallintommeikin useammissa kunnissa kasvattanut ne miehet, jotka olivat sille tarpeelliset, vaikka moni muutamia kymmeniä vuosia sitten epäili tämän mahdollisuutta.

Mutta kenenkään ei tule ryhtyä osuuskassan johtajaksi, jollei hän voi saada sen perustajiksi ja johtomiehiksi rehellisiä, luotettavia, maanviljelyksen edistymistä harrastavia henkilöitä, joista kukin on valmis vastaamaan koko omaisuudellaan osuuskassan hoidosta, käsittäen täydellisesti tämän vastuunalaisuuden merkityksen.

Mutta missä kerran tuollainen pääoma rehellisyyttä ja miehuutta on koossa, siellä ei minkään vastarinnan ja pelotuslaukausten, eikä edes todellisten-

kaan vastoinkäymisten tule ehkäistä asiaa harrastavia perustamasta osuuskassaa: sellaiselle paikkakunnalle on päin vastoin sitä parempi, kuta pikemmin osuuskassa saadaan aikaan. Sillä jos kassan perustavat ja hoitavat kunnolliset miehet, pitäen silmällä niitä tärkeitä opetuksia ja varokeinoja, jotka pitkä ja monipuolinen kokemus eri maissa on osottanut ehdottomasti välttämättömiksi, eivät nämä kassat suinkaan tarvitse olla vaarallisia niiden jäsenille. Kyllin usein ei voida muistuttaa siitä tosiseikasta, että kun Saksan maanviljelysosuuskuntien vanhin liitto, johon kuuluu lähes 3,000 paikallista osuuskassaa, joku aika sitten vietti 50-vuotisjuhlaa ensimmäisen osuuskassan perustamisen ja samalla myöskin saksalaisen osuustoimintaliikkeen syntymisen muistoksi, voi se ylpeänä huomauttaa, että »koko tänä aikana ei ainoakaan liittoon kuuluva osuuskassa ollut tehnyt vararikkoa, eikä ainoakaan sen jäsenistä kärsinyt edes penninkään tappiota.»

Tätä ei kuitenkaan tule ymmärtää siten, ettei joku kassa voi milloinkaan kärsiä vahinkoja ja että vuoden päättyessä on aina vain voittoa. Päin vastoin näkee, että esim. Saksassa muutamat kassat vuosittain tilinpäätöksissään osottavat pienempiä tappioita. Näin käy etenkin ensimmäisenä vuotena, jolloin tulot eivät ole riittäneet perustamiskustannuksien suorittamiseen. Mutta vaikkakin kassan tilinpäätös joskus osottaa tappiota vuoden toiminnasta, ei tästä suinkaan tarvitse olla seurauksena, että kassa joutuu retuperälle ja aiheuttaa vahinkoa jäsenilleen. Näiden tulee kuitenkin, kuten ylempänä mainittiin, alusta alkaen asettaa kassan hoito säännöllisille, kokemuksen hyväksymille perusteille. Otamme tässä lyhyesti puhuaksemme tärkeimmistä niiden joukosta.

Kun ne henkilöt, jotka ovat päättäneet perustaa osuuskassan, ovat täydellisesti tutustuneet asiaan, tulee heidän määrätä osuuskassan *toiminta-alue* eli ne rajat, joiden sisäpuolella jäseniä voidaan siihen vastaanottaa. Tässä kysymyksessä saisimme vanhoilta liikemiehiltä aivan varmaan sen neuvon, että meidän tulee tehdä rajat niin laajoiksi ja suuriksi kuin mahdollista, saadaksemme osuuskassaan yhtymään mahdollisimman paljon jäseniä. Mutta puoli vuosisataa vanha osuustoimintakokemus opettaa meille päin vastoin: alueen tulee olla niin pienen, että osuuskassan johtajat hyvin tuntevat kaikki jäsenet, voivat pitää silmällä heidän elämänsä ja talouden pitoaan, sekä että osuuskassan kaikki jäsenet samalla tavoin tuntevat toisensa.

Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, ettei rajaton vastuuvollisuus kävisi vaaralliseksi ja osaksi myöskin sen tähden, etteivät osuuskassan jäsenten tarvitsisi suorittaa pitkiä matkoja, kun he tahtovat ottaa pieniä lainoja tai tehdä pieniä talletuksia.

Näistä syistä tuntuu siltä, kuin useimmat meidän kunnistamme olisivat liian suuria yhtä ainoata osuuskassaa varten. Ainakin aluksi, kunnes olemme saaneet kokemusta omasta maastamme, tulisi meidän sen vuoksi ehkä perustaa osuuskassoja, jotka käsittävät vain jonkun suuremman kylän tai kyläryhmän tai hyvin pienen, tiheästi asutun pitäjän.

Aluksi ei myöskään varmaan liene edullista koettaa saada osuuskassaan paljoa jäseniä. Tarkoituksenmukaisinta olisi, että osuuskassassa olisi aluksi vain verrattain pieni luku jäseniä, jotka, niin sanoaksemme, kouluttaisivat itseään, tekisivät kokeiluja ja oppisivat hoitamaan osuuskassaa, oppisivat luottamaan toisiinsa

ja pitämään vireillä todellista osuustoimintahenkeä. Kun sitten kaikki osuuskunnassa on vakautunut, voi vähitellen, valikoiden, alkaa lisätä jäsenlukua, ja sitä voidaan lisätä sitä mukaa kuin osuuskassan keskuudessa alkuaan olemassa oleva osuustoimintahenki käy eläväksi voimaksi myöskin uusissa jäsenissä. Lopullisena päämääränä tulee kuitenkin olla, että jäseniksi osuuskassaan vähitellen kootaan kaikki sen toiminta-alueella olevat maanviljelijät. Tämä on hyödyllistä itse osuuskassalle; mutta myöskin jokaiselle sen jäsenistä on hyödyllistä, että kaikki hänen naapurinsa edistyvät.

Mikä on siis vähin määrä jäseniä, joka osuuskassalla tulee olla, voidakseen toimia menestyksellä?

Laki vaatii meillä vähintään 5, Saksan laki vaatii vähintään 7, ja moni kassa Saksassa onkin alkanut 7 jäsenellä. Jos perustamiskustannukset ovat vähäiset, hoito saadaan ilmaiseksi ja jäsenien onnistuu saada luottoa, ei mikään estäne alkamasta näin vähästä. Mutta siitä huolimatta näyttään Saksassa annettavan se neuvo, että tulisi saada kokoon ainakin 15—30 jäsentä, ennenkun ryhtyy perustamaan kassaa. 4,076 kassasta Saksassa oli v. 1899:

217	kassassa	7—20	jäsentä	
1590	»	21—50	»	
1500	»	51—100	»	
621	»	101—200	»	
148	»	201—1021	»	

Mutta että osuustoimintahenki, joka on välttämättömän tappioiden välttämiseksi, voitaisiin ylläpitää ja säilyttää, on tärkeää, että ollaan varovaisia uusia jäseniä vastaanottaessa. Kuta paremmin osuuskassa onnistuu ja kuta ankarampia ollaan uusien jäsenien vastaanottamiseen nähden, sitä suuremmassa määrässä ovat

jäseniksi pyrkijät pakotetut kohottamaan ja parantamaan itseään. Useilta tahoilta ulkomailta kerrotaan, miten juopot ja säännöttömät miehet ovat käyneet raittiiksi ja sääntillisiksi, päästäkseen osuuskassan jäseniksi.

Tästä on luonnollisesti myöskin seurauksena, että jäsen voidaan erottaa kassan yhteydestä. Se jäsen, joka elämässään tai taloudenhoidossaan alkaa osottaa epäluotettavuutta ja puuttuvaa huolenpitoa, voi helposti itse joutua retuperälle, ja tämä seikka tulee luonnollisesti lisäämään muiden jäsenien vastuunalaisuutta. Sellainen jäsen ei siis ole oikein käsittänyt kassan tarkotusta. Hän laiminlyö velvollisuutensa ja kadottaa luottamuksen, joka hänellä on ollut. Kun nyt kassa on ensi sijassa rakennettu luottamuksen ja avoimen yhteisymmärryksen perustalle kaikkien kesken, tulee sillä olla oikeus sulkea ulos yhteydestään sellainen jäsen ja irtisanoa hänet osallisuudesta kassan tarjoomiin etuihin. Sama on myöskin asian laita muissakin tapauksissa, milloin jäsen ilmeisesti laiminlyö sitoumuksensa kassaan nähden.

Ylempänä mainitusta käy selville, että osuuskassalla on määrätty ja rajotettu tarkotusperä. Se työskentelee omien jäseniensä puolesta ja tekee sen heidän hyvän yhteistoimintansa avulla. On näin ollen luonnollista, ja niin on jo lakikin määrännyt, että osuuskassa ei voi antaa lainoja muille kuin omille jäsenilleen. Kun jäsen joko itse sanoo itsensä irti osallisuudesta kassaan tai erotetaan siitä, lakkaa häneltä siis oikeus saada kassasta uusia lainoja. Ja ne lainat, jotka hän aikaisemmin on saanut, on irtisanottava maksettaviksi hänen kassasta erotessaan. Tulee näet aina muistaa, että kaikki jäsenet yhteisesti ovat vas-

tuunalaisia kassasta. He ovat, niin sanoaksemme, yhteisessä takauksessa kaikista sitoumuksista. Sen, joka on eronnut, ei sen vuoksi tule enää saada nauttia tätä tukea. Kassa heikontaisi asemaansa ja poikkeaisi kokonaan tarkotusperästään olla jäseniensä molemminpuoliseksi avuksi, jos se levittäisi lainausliikkeensä myöskin ulkopuolella oleviin henkilöihin.

Mutta myöskin säästökassana kääntyy osuuskassa vain omiin jäseniinsä ja heidän kotiväkeensä. Meillä nykyään voimassa olevan lain mukaan ei se voi olla yleisenä säästöpankkina ja vastaanottaa säästötalletuksia oman piirinsä ulkopuolelta. Kun joku jäsen eroaa, on hänen säästötalletuksensa myöskin suoritettava, mikäli ei voida tehdä erityistä sopimusta, jonka mukaan varat voivat jäädä joksikin aikaa lainana kassaan.

Edelleen on noudatettava sääntöä, ettei osuuskassan jäsen samalla kertaa kuulu toiseen kassaan. Sillä kun kaikki jäsenet yhteisesti vastaavat kassan sitoumuksista, heikontuisi jäsenen asema, jos hänellä on laaja vastuunalaisuus monella taholla. Joka kassan täytyy voida tarkoin seurata jäseniensä asioita.

Kaikkien näiden järjestelyjen kautta pysyy kassa jäseniensä omana liikkeenä. Siitä koituu keino heidän vaurastuttamiseen, mutta samalla se asetetaan kokonaan heidän oman hoitonsa alaiseksi. Sen kasvaminen riippuu heidän huolekkaisuudestaan ja rakkautestaan yritykseen. Jos kassaa hoidetaan hyvin, näyttävät sen hyvät hedelmät pian, ja silloin on uusia jäseniä, jotka haluavat asettautua kassan suojiin ja saavuttaa siltä tukea, runsaasti tulviva.

Samaa varovaisuutta kuin jäsenien valitsemisessa on noudatettava myöskin osuuskassan *hoidossa*.

Tämä koskee etenkin *lainain antamista*.

Kokemus tavallisissa pankkiliikkeissä todistaa jo, että jos lainattaessa kiinnitetään huomiota yksinomaan siihen rahassa mitattavaan varmuuteen, siihen aineelliseen varmuuteen, jonka lainanhakija tarjoo, kärsitään usein suuriakin tappioita. Etevä pankinjohtaja kiinnittää näin ollen aina huomiota myöskin siihen, millainen lainanhakija itse on, millainen hänen yksityinen elämänsä ja liikkeensä on; usein vaatii pankki, että hänen tulee näyttää kirjansa. Vieläkin suuremmassa määrässä tulee osuuskassan kiinnittää huomiota tähän näkökohtaan. Osuuskassassa on ensi sijassa pidettävä silmällä lainanhakijan *mieskohtaista kelpoisuutta*. Siellä täällä ulkomailla lainaavat useat osuuskassat rahoja jopa ilman takaustakin, ilman mitään vakuutta, ehdottomasti kelpollisiksi henkilöiksi tunnetuille jäsenilleen; kaikki osuuskassat hylkäävät taas empimättä ne lainahakemukset, joita tekevät esim. juopot tai muussa suhteessa heikolluonteiset henkilöt.

Toinen niistä seikoista, jotka turvaavat osuuskassan varmuuden ja tekevät rajattoman vastuunalaisuuden vaarattomaksi, on se, että rahoja *ainoastaan* lainataan *erittäin määrättyihin tarkoituksiin* — joko siten, että laina tulee vaurastuttamaan lainanottajan taloutta tai siten, että se tekee hänelle mahdolliseksi tehdä säästöjä taloudenhoidossa. Niihin lainoihin, jotka voivat vaurastuttaa jäsentä sen voiton kautta, jonka hän lainaamiensa rahojen avulla voi hankkia itselleen, kuuluvat esim. ne, jotka käytetään karjan, kylvöviljan ja apulannotusaineiden ostamiseen; laina, joka hankkisi hänelle säästön mahdollisuuden, olisi esim. jos lainanottaja sen kautta saisi mahdollisuuden

pitää huostassaan sen karjan, jonka hän rahanpuutteessa on aikonut myydä, kunnes parempi hinta siitä saataisiin.

Mutta on selvästi käsitettävä, ettei mitään lainaa saa ehdolla millään myöntää, ellei joko mainitunlaista voittoa tai säästöä sen avulla voida tehdä. Se mies, joka lainaa rahoja vain lainatakseen tai syödäkseen, tietämättä millä keinoin hän voi suorittaa lainansa takaisin, on sulettava pois osuuskassan jäsenyydestä.

Ennen kun laina siis myönnetään, tulee kassan johtokunnan ottaa selko siitä, mihin tarkotukseen laina on aijottu käyttää ja onko tämä tarkotus sellainen, että se tulee maksamaan vaivat. Tästä syystä vaatii osuustoiminta siis ehdottomasti maanviljelystietoja ja ammattitaitoa osuuskassan jäseniltä ja etenkin sen johtokunnalta. Tämä on myöskin syynä siihen, miksi esim. Pellervo on katsonut välttämättömäksi antaa aikakauslehdessään suurimman sijan juuri kirjoituksille, jotka käsittelevät maanviljelyskysymyksiä.

Mutta ei sillä hyvä, että osuuskassan johtokunta on täysin selvillä siitä, mihin tarkotukseen kassasta lainatut rahat käytetään. Johtokunnan tulee myöskin valvoa, että lainanottaja todellakin käyttää lainan ilmoittamaansa tarkotukseen, ja tulee sillä olla kylläksi tarmoa irtisanoakseen lainan, jos hän käyttää sen johonkin muuhun. Tässä suhteessa tulee jokaisen osuuskassan jäsenistä olla johtokunnalle apuna, tietäen, että hänen oma taloutensa vastaisessa tapauksessa tulee siitä mahdollisesti kärsimään. Samoin tulee kassan aina rajottaa lainamäärät kohtuullisiksi summiksi. Se ei voi koskaan kannattaa hyvin suuria yrityksiä. Mutta sen tarkotuksenahan onkin auttaa ja tukea juuri pieniä elinkeinoja. Sen vuoksi tuottaa

se enimmäen hyötyä ja työskentelee parhaiten oman päämääränsä puolesta, jos se jakaa varansa useihin pieniin lainoihin. Tämä on välttämätöntä eräästä toisestakin syystä. Jäsenethän ovat kaikki vastuunalaisia kassan sitoumuksista. Tämä vastuunalaisuus on luonnollisesti kepeämmin kannettavissa siinä tapauksessa, että sitoumukset ovat lukuisia ja pieniä kuin jos niitä on vähän ja suuria. Sillä tappioiden vaara jakautuu silloin myöskin.

Kaikesta tästä käy selville, että osuuskassan tulee rajottaa yksityiset lainat kohtuullisiksi summiksi, jotka ovat oikeassa suhteessa kassan tarkotusperään, suuruuteen ja koko vastuunalaisuuteen.

Miten ja mistä on osuuskassa saava pääomia jäseniensä rahatarpeiden tyydyttämiseksi?

Koska osuuskassat ovat alkuaan luottolaitoksia niitä varten, jotka tarvitsevat rahoja, on luonnollista, että heidän oma pääomansa ainakin pitkän aikaa tulee olemaan mitättömän pieni.

Se tulolähde, joka Saksan osuuskassoille aina viime aikoihin saakka on ollut tärkein, nimittäin pikku säästöjen kokoaminen omalta alueelta, on meillä, sen selityksen mukaan minkä säädyt antoivat uudelle osuustoimintalaillemme, suureksi osaksi tukossa. Se rajottaa nimittäin osuuskassojen oikeutta vastaanottaa säästöjä omiin jäseniinsä. Ja kun jäsenenä tulee olemaan ennen kaikkea maanviljelijöitä, jotka luonnollisesti pitävät maanviljelystään parhaana säästöpankkinaan, niin ei kernaasti voi olettaa, että talletusten kautta suuria pääomia kertyisi kassaan. Ainoa, mitä maanviljelijät tulevat viemään osuuskassaan, ovat ne käsirahat, jotka he tarvitsevat jokapäiväiseen taloudenhoitoonsa ja jotka he tähän saakka ovat pitä-

neet kaapinlaatikkoon talletettuina. Jos he nimittäin ovat tehneet osuuskassan kanssa sopimuksen, jonka mukaan he milloin hyvänsä saavat tallettaa sinne liikenevät rahansa, jotka sitten heti kasvavat korkoa, ja aina tarpeen vaatiessa saavat ottaa ne ulos, niin tulee tämä luonnollisesti aina vetämään ainakin osan kotisäästöistä osuuskassaan. Mutta myöskin tästä syystä tulee osuuskassan toiminta-alan olla pieni, niin että se todellakin kannattaa ja että on mukavaa usein käydä sen huoneustossa. Vakuutetaan, että maanviljelijöillä ainakin muutamissa seuduin on kaapeissaan tuollaisia kotisäästöjä paljoa enemmän kuin voidaan otaksuakaan. Osuuskassan kautta tulevat rahat nyt liikkeeseen, ja asianomaiset saavat niistä pienen tulolähteen, jota he tähän saakka eivät ole tulleet ajatelleksikaan.

Jossakin määrin voi liikepääoma mahdollisesti vieläkin kasvaa sen kautta, että — kun laki, eteväin lakimiesten mielipiteen mukaan, ei kiellä sitä — kassan jäsenet tallettavat säästöjä kotiväkensä, s. o. lastensa ja palvelijainsa laskuun.

On joka tapauksessa selvää, ettei osuuskassa, niin kauvan kun meidän nykyinen lainsäädäntömme pysytetään muuttumattomana, voi saada riittävästi pääomia säästötalletusten kautta. Ja vaikkakin osuuskassan ystävät voivat toivoa, että lainsäädännössä saadaan vastaisuudessa muutos tässä kohden aikaan, ei siitä kuitenkaan saataisi riittävästi apua.

Jos osuuskassan mieli tyydyttää jäseniensä luottotarpeen, tulee sen ottaa lainoja. Tätä tarkotusta varten onkin juuri aikaisemmin mainittu molemminpuolinen vastuunalaisuus tai rajaton lisämaksuvelvollisuus välttämätön. Lainojen saamiseksi ovat Saksan osuus-

kassat useita kymmeniä vuosia olleet pakotetut kääntymään yksityisten henkilöiden, vanhojen rikkaiden säästöpankkien tai kaupunkien suurien osakepankkien puoleen. Tällä tavoin ovat ne tulleet toimeen ja tehneet paljon hyvää, vaikka tästä lainaamisesta tosin on ollut epä-mukavuuksia kahdessa suhteessa: ensiksikin on niiden täytynyt maksaa hyvin korkeita korkoja, ja toiseksi on aina ollut tarjona se mahdollisuus, että laina irtisano-taan. Sitä vastoin ei ole miltään taholta kuulunut valituksia sen johdosta, ettei osuuskassalle olisi rohjettu uskoa rahoja. Päin vastoin kerrotaan, että suuren ranskalais-saksalaisen sodan aikana osuuskassoille yksinpä rajaseuduissakin tarjottiin lainoja enemmän kuin koskaan ennen ja enemmän kuin voitiin ottaa vastaan: niin suuri oli jo silloin luottamus rehellisten maanvil-jelijäin molemminpuoliseen vastuunalaisuuteen. Sittemmin on tämä luottamus yhtä mittaa kasvanut.

Tavattoman suuren edun ovat osuuskassat kuitenkin nyttemmin saaneet sen kautta, että valtio on katsonut tehtävänsä mukaiseksi tarjota niille huokeita lainoja. Tämä tulee toivottavasti tapahtumaan meillä Helsin-gissä toimivan »Osuuskassojen Keskuslainarahasto-osakeyhtiön» välityksellä.

Tämä tulee kuitenkin rajottamaan lainaamisensa määrättyjen kohtuullisten puitteiden sisäpuolelle, ja osuuskassoillekin on annettava se yleinen neuvo, että niiden tulee olla varovaisia lainojen ottamisessa. Niiden tulee muistaa, että jokaisella taloudella on rajansa, jonka yli se ei edullisesti voi lainata vieraita rahoja ja että sääntöjen vaatima rajaton vastuunalaisuus kassan jäseniltä itseltään voidaan rajottaa juuri siten, että vieraiden rahojen lainaksiottaminen rajotetaan.

Seikka, josta tässä on vielä otettava puheeksi, on *korkokanta* ja *voilon käyttäminen*.

Tässä suhteessa on ensiksi huomattava, että osuuskassojen — sillä nehän ovat rahaa tarvitsevien omia luottolaitoksia — tulee pitää päämaalinaan antaa lainoja mahdollisimman huokeaa korkoa vastaan.

Mutta tämä ei ole aina helppoa. Sillä korkokanta riippuu luonnollisesti ensi sijassa siitä, mitä korkoa vastaan osuuskassa itse voi saada lainaksi rahoja. Ja toiseksi on tässä luonnollisesti määräävänä kuinka suuri se *erotus* on, jonka osuuskassan tulee asettaa lainaksiantokorkonsa ja sen koron välille, jonka sen itsensä täytyy suorittaa. Tässä suhteessa eroaa osuuskassa luonnollisesti tykkänään muusta pankkiliikkeestä. Sillä koska muiden pankkien tarkoituksena on hankkia mahdollisimman *suuri voitto* pankille, täytyy niiden koettaa tehdä lainauskorko niin korkeaksi kuin suinkin; osuuskassojen tarkoituksena taas on hankkia jäsenilleen mahdollisimman *huokeita lainoja*, jonka vuoksi ne ymmärrettävästi pyrkivät tekemään koron niin alhaiseksi kuin suinkin.

Varat, jotka saadaan korkoerotuksen kautta, käytetään: 1) jako-osuudeksi osuuskuntaan pannusta pääomasta (osuusmaksuista); 2) hoitokustannusten suorittamiseen sekä 3) vararahaston perustamiseen.

Jako-osuuden hankkimisella osuusmaksuista on osuuskassoissa vähempi merkitys. Jos osuusmaksu on pieni, ei siitä suoriteta mitään jako-osuutta; jos se on suurempi, lasketaan siitä tavallisesti jako-osuutta talletuskoron mukaan. Sen vuoksi ovat säännöt määränneet sen kerta kaikkiaan korkeintaan 5⁰/₀:ksi.

Hoitokustannuksien pysyttäminen mahdollisimman alhaisina on osuuskassan elinehtona, etenkin sen ensimmäisenä toiminta-aikana, kunnes se on polkenut lapsenkengät jaloistaan. Kaikkien luottamusvirkojen,

paitsi rahastonhoitajan virkaa, tulee olla palkattomia. Olisi toivottavaa, että rahastonhoitajaksikin aluksi saataisiin henkilö, joka asianharrastuksesta tekisi työnsä ilmaiseksi. Tämän vuoksi toimiikin Saksassa moni pappi mainituissa virassa, ainakin niin kauvan, kunnes joku maanviljelijä on perehtynyt asiaan. Nämä papit ovat tavallisesti hoitaneet osuuskassaa korvauksetta. Sen vuoksi nousevatkin hoitokustannukset useimmissa saksalaisissa kassoissa yhä edelleenkin vain muutamiin tai muutamiin kymmeniin markkoihin ja vain vanhemmissa sekä suuremmissa satoihin markkoihin. Jos palkka tulee kysymykseen, suoritetaan se *aina* määrättyinä vuosipalkkana, aluksi tavallisesti korkeintaan 100 mk. Osuuskassoissa pannaan erityistä painoa sille, että korvausta ei koskaan suoriteta palkkion muodossa tai prosenttina liikkeen voitosta tai laajuudesta. Myöskin tässä suhteessa eroaa siis osuuskassa kokonaan tavallisista pankeista. Jos palkka maksetaan prosenttina, olisi tämä nimittäin vain omiaan houkuttelemaan rahastonhoitajaa suurentamaan liikettä yli todellisen tarpeen vaatimusten, ja silloin voisi koko yritys pian seisoa perikatonsa partaalla.

Jos siis rahastonhoitajalle täytyy maksaa palkkaa hänen työstään ja osuuskassa on pieni, tulee lainak-siantokorko määrätä niin korkeaksi, että liike voi kantaa hoitokustannuksensa.

Voitosta on osuustoimintalain mukaan kymmenen prosenttia (10%) eli siis kymmenes osa siirrettävä *vararahastoon*, kunnes se nousee määrättyyn, säännöissä säädettyyn summaan. Tämä vararahasto lisää yhtiön omia rahoja ja käy siten sekin voittoa tuottavaksi. Vararahastolla on suuri merkitys. Kun se kasvaa, vähenee jäsenien vastuun-

alaisuus. Sillä tappiot saadaan korvata vararahaston varoista. Vasta sitten kun se on lopussa, täytyy jäsenien suorittaa lisämaksuja sitoumusten täyttämiseksi, jos se on tarpeellista.

Jos kassan liikkeestä on vieläkin voittoa, kun säädetyt 10 % on siirretty vararahastoon sekä hoitokustannukset ja jako-osuudet suoritettut, on kassan ja jäsenien eduksi, että loput siirretään erityiseen rahastoon käytettäväksi jotakin tarkotusta varten, joka lankeaa yhteiseksi hyödyksi. Tämä kysymys voidaan järjestää monella tavalla. Jos haluaa tässä suhteessa noudattaa muissa maissa saavutettuja kokemuksia, niin huomaa, että osuuskassat siellä eivät yleensä pyri tekemään varsinaisia, lain vaatimia vararahastoja liian suuriksi. Suurella joukolla kassoja on vain muutamien satojen markkojen suuruiset vararahastot. Sitä vastoin on suurella joukolla kassoja erityinen rahasto, jonne se voitto siirretään, mikä ei kulu varsinaisten ja lain määräämien menojen suorittamiseen. Tätä rahastoa käytetään tarpeen vaatiessa kaikenlaatuisiin tarkoituksiin jäsenten yhteiseksi parhaaksi. Tilataan aikakauslehtiä, perustetaan kirjastoja, ostetaan yhteisiä koneita, parannetaan maanteitä, kannatetaan lastenkoteja ja kouluja, ostetaan kirkonkelloja tai alttaritauluja j. n. e.

Keskimäärin oli v. 1899 kaikkien vararahastojen suuruus yli 6,000 osuuskassassa Saksassa vain 1,505 Saksan markkaa kutakin kassaa eli 20 markkaa kutakin jäsentä kohden.

Yllämainitusta näkyy, että osuuskassan jäsenien tulee tarkoin tuntea sen toiminta. Heidän tulee seurata liikettä niin, että he voivat arvostella sitä. Luonnol-

lisesti on lähin hoito uskottava kassan hallitukselle, joka vastaanottaa talletukset, myöntää lainat ja muutoinkin hoitaa kaikki juoksevat asiat. Mutta kaikkien jäsenien mielipiteitä on kuulusteltava yhteisissä kokouksissa ja on heille niissä annettava tilaisuus julki-lausua ajatuksensa sekä päättää kassan hoidosta. Tällaisessa kokouksessa valitaan esim. hallitus. Siinä vahvistetaan myöskin lähemmät määräykset hallituksen noudatettaviksi. Nämä yhdistetään »ohjesäännöksi», joka sisältää kaikki säännöt hallitusta varten. Lopuksi on kokouksessa tehtävä päätös tärkeimmistä kysymyksistä: suurimmasta summasta, mikä samalle henkilölle voidaan antaa lainaksi, sekä paljonko kassa itse saa korkeintaan ottaa lainaksi. Jäsenillä on näin ollen tärkeimmät asiat omissa käsissään ja tulee heidän seuraamalla kassan toimintaa oppia taitavasti ja oikein käyttämään määräämisvaltaansa.

Näiden yleisten selitysten tarkoituksena on antaa kuvaus osuuskassan tarkoituksesta ja sen toiminnan peruspiirteistä. Ne valaisevat myöskin tärkeimpiä määräyksiä siinä ehdotuksessa säännöiksi osuuskassaa varten, joka alempana löytyy.

II.

Osuuskassan perustaminen.

Missä osuuskassan tarpeellisuus on täydellisesti käsitetty ja on olemassa soveliaita henkilöitä, jotka ovat valmiita ottamaan niskoilleen vastuunalaisuuden ja vaivannäön kassan hoidossa, tulee näiden henkilöiden — ennen kun he ryhtyvät tarpeellisiin toimenpiteisiin — koettaa parhaan kykynsä mukaan perehtyä tarkoin asiaan. Heidän tulee hankkia itselleen Pellervon käsikirja »Osuustoimintalaki. Ohjeita sen käyttämiseen» sekä myöskin tämä käsikirja kassojen perustamisesta ja hoitamisesta. Nämä kirjat olisi jokaisen perustajan ja jokaisen osuuskassan hallituksen jäsenen luettava niin, että he, muihin luottamatta, voivat itse arvostella ja käsitellä asioita. Parasta olisi pitää useita kokouksia, joissa yhdessä luettaisiin ja keskusteltaisiin. Vasta sitten kun kysymys on täysin selvillä, tulee käydä käsiksi osuuskassan perustamiseen. Tässä suhteessa on tarkoin pidettävä silmällä lain määräyksiä sekä käsikirjoissa annettuja neuvoja. Jollei näin tehdä, hukataan vain aikaa ja aiheutetaan itselleen vahinkoja, jotka voivat olla hyvinkin kiusallisia. Luonnollisesti on asialle eduksi, jos voidaan saada apua Pellervon neuvojalta.

Sitten kokoonkutsutaan kokous kassan perustamista varten. Monesta syystä lienee soveliainta, ettei ensimmäiseen kokoukseen kutsuta liian lukuisasti jäseniä, ja että se pidetään aivan yksityisesti, jonka vuoksi kutsumuksen tulee tapahtua yksityistä tietä eikä julkisesti.

Kun kokous on avattu, valitsevat osanottajat joukostaan puheenjohtajan ja pöytäkirjurin.

Sen jälkeen kun asiasta on tehty läsnäolijoille selkoa, ryhdytään läpikäymään Pellervon mallisääntöjä osuuskassoja varten (jotka ovat julaistuina tässä kirjassa sivuilla 27—32). Koska nämä mallisäännöt ovat maan etevimpien lakimiesten laatimia ulkomailla osuuskassoihin nähden saatujen runsaiden kokemusten nojalla ja koska Pellervon johtokunta on ne sittemmin huolellisesti tarkastanut, ei ole syytä tehdä niistä suurempia poikkeuksia, ennen kun on saatu muutamien vuosien kokemuksia omasta maasta. Missään tapauksessa ei ole tehtävä tärkeämpiä asiallisia poikkeuksia, jos nimittäin on tarkoituksena saada suurempia lainoja muilta kuin kassan omilta jäseniltä.

Ylempänä on jo tehty selkoa näiden sääntöjen pääkohdista. Sen lisäksi otettakoon tässä vielä käsiteltäväksi muutamia yksityisseikkoja näiden sääntöjen selittämiseksi. Ne esitetään kappale kappaleelta ja ne on luettava rinnakkain sääntöjen vastaavien pykäläin kanssa. Säännöt perustuvat luonnollisesti osuustoimintalaissa oleviin yleisiin määräyksiin. Näin ollen on jo sääntöjä tarkastettaessa oletettava, että tämä laki on tunnettu.

1 §. 1 §:ssä ilmoitetaan kassan toiminimi, johon sopivasti voidaan ottaa sen toimintapaikan nimi. Jos kassa käsittää kaksi paikkakuntaa, voidaan tämä ilmaista toiminimessä yhteensovittamalla molempien nimet, kuten esimerkiksi: »Äimälän ja Arholan kylien osuuskassa.»

Säännöissä on kassan kotipaikka ilmoitettava. Tämä on luonnollisesti se pitäjä, jossa kassan hallituksella on paikkansa.

2—7 §. 2—7 §:n yleistä sisällystä on edellisessä luvussa seikkaperäisesti käsitelty.

Yksityisistä määräyksistä huomautettakoon siitä 2:n §:n lisäyksestä, jossa osuuskunnan sivutehtäväksi annetaan myöskin yhteisostojen ja yhteismyyntien toimittaminen. Tämä eri tehtävien yhdistäminen osuuskassoihin on muissa maissa huomattu käytännölliseksi siitä syystä, että sen kautta vältetään useampien eri osuuskuntien perustamista samojen henkilöiden kesken.

Erittäin tärkeä merkitys on myös sillä, että 3 §:ssä kassan toiminta-alue tarkoin ilmoitetaan. Jollei sitä muodosta kokonainen pitäjä, on mainittava kaikki ne kylät, jotka kassa käsittää. Jos sen lisäksi vielä joku tai joitakuita taloja otetaan jostakin ulkopuolella olevasta kylästä, on tämäkin mainittava. Jos vastaisuudessa tässä suhteessa tapahtuu joitakin muutoksia, on sääntöjen muutosta anottava ja tämä muutos rekisteröitäväksi ilmoitettava.

Mitä sisäänpääsymaksua koskevaan määräykseen tulee, on huomattava, että sen suorittavat vain uudet jäsenet, eivätkä perustajat. Sisäänpääsymaksu siirretään 19 §:n mukaan kassan vararahastoon. Koska tämä rahasto on yhteisenä vakuutena kassan kaikista sitoumuksista, on luonnollista, että jokainen uusi jäsen suorittaa lisämaksuja sen vahvistamiseksi. Sillä kun osanottajien luku kasvaa, laajenee liike ja sitä mukaa myöskin kassan vastuunalaisuus. On myöskin huomattava, että ne, jotka ensimmäisinä perustavat kassan, ottavat niskoilleen suurimman vastuunalaisuuden. Se vararahasto, joka on ehditty saada kokoon, on myöskin muodostettu niin sanoaksemme heidän kustannuksellaan, sillä sehän on syntynyt siirtojen kautta voittovaroista. Ne, jotka myöhemmin yhtyvät kassaan, nauttivat siis perustajain työn hedelmiä. On siis oi-

kein ja kohtuullista, että he suorittavat maksun tästä edusta maksamalla sisäänpääsymaksun, joka menee vararahastoon. Tämän maksun määrä ei kuitenkaan ole pantava niin korkeaksi, että se pidättää yhtymästä kassaan. Ehdotteeksi mainittakoon 3 markan määrä.

4 §:ssä on tärkeä määräys jäsen- eli osuusmaksun suuruudesta. Kuta suuremmaksi maksu voidaan asettaa, sitä suuremman liikepääoman ja luottamuksen kassa saa. Mutta ei tule myöskään unohtaa, että korkea maksu tekee monelle mahdottomaksi yhtyä kassaan. Sen vuoksi on maksun suuruus joka tapauksessa tarkoin sovellettava osanottajain maksukyvyyn mukaiseksi. Henkilöt, jotka liikeyrityksistä, etenkin pankkiliikkeestä, ajattelevat niinkuin tähän asti on ollut tavallista, vaatinevat tosin, että maksun määrä olisi asetettava niin korkeaksi kuin mahdollista. He jättävät kuitenkin huomioon ottamatta, että on olemassa oleellinen erotus kaikkien muiden pankkien ja osuuskassain välillä, se nimittäin, että pankit ehdottomasti tarvitsevat peruspääoman voidakseen tulla toimeen, vaan osuuskassat eivät. Tämä riippuu siitä, että tavallisia pankkeja perustavat pääoman omistajat, jotka *tarjoovat* toisille rahoja ansaitakseen siten itse, mutta osuuskassojen perustajat sitä vastoin ovat henkilöitä, jotka *koettavat saada* rahoja mahdollisimman huokeasta korosta, toisin sanoen lainanhakijoita.

Juuri tästä syystä ovat tuhannet osuuskassat Saksassa sellaisia, etteivät niiden osanottajat ole suorittaneet muuta peruspääomaa kuin 10 mk., 3 mk. tai jopa vain 50 penniä kerta kaikkiaan.

Tosin on olemassa myöskin sellaisia osuuskassoja, joissa jokaisen jäsenen osuusmaksu on määrätty 60, 100, jopa 300 markaksi, mutta Saksan lain mu-

kaan tarvitsee suoranaisten maksujen kautta suorittaa tästä vain pienen osan ($\frac{1}{10}$); loput peritään vuosittain vuosivoitosta. Tämän vuoksi olikin v. 1899 suoritettu osa osuusmaksuista yli 6,000 kassassa keskimäärin ainoastaan 28 Saksan markkaa. Koska meidän lakimme vaatii, että puolet osuusmaksuista on suoritettava suoranaishilla maksuilla, koska ei ole suotavaa, että osuusmaksujen suorittamista jatkuu kymmeniä vuosia ja koska toiselta puolen osuuskassan osakkaat itse tarvitsevat rahansa ja parhaiten tallettavat ne hyvään maanviljelykseen, näyttää tarkoituksenmukaisimmalta, ettei maksuja määrätä *liian* suuriksi.

Eräs näkökohta on tässä suhteessa vielä huomattava, se nimittäin, että jos kassaan liittyy jäseniksi henkilöitä, joiden taloudellisessa tilassa on olemassa suuria erilaisuuksia, lienee soveliasta asettaa osuusmaksumäärä korkeammaksi ja maksuaika pitemmäksi. Täten voivat varakkaammat heti suorittaa koko summan ja siten huoventaa kassan perustamista, jonka ohessa vähempivaraiset saavat tilaisuuden suorittaa saman summan pitemmän ajan kuluessa.

Edelleen on pidettävä silmällä sitä, että »Osuuskassojen Keskuslainarahasto» tulee vaatimaan, että joka kassan, joka haluaa saada siitä lainoja, pitää hankkia itselleen *ainakin* yksi sen osakkeista (100 markkaa) ja tämä summa on luonnollisesti suoritettava kassan omilla varoilla.

Ehdotteeksi mainittakoon tässä osuusmaksuksi 60 markkaa. Siitä on mallisääntöjen mukaan $\frac{2}{3}$ maksettava suoranaishilla vuotuisilla maksuilla. Jos nämä määrätään 5 markaksi vuodessa, — joka ei liene rasittavaa — tulee määrätty summa kokonaan suoritetuksi 8 vuodessa. Rahoista köyhemmissä seuduissa voisi

ehkä tyytyä 10 markkaan ja määrätä, että siitä on suoritettava 2 markkaa vuosittain 5 vuoden kuluessa.

Osuustoimintalain mukaan ei koko osuusmaksua tarvitse suorittaa käteisellä rahalla. Tässä tapauksessa on puuttuva osa vähitellen täytettävä siten, että vuosivoitto pidätetään. Laki myöntää, että aina puolet saa täten jäädä suorittamatta ja koota myöhemmin voitoista. Mutta koska osuuskassasta ei voi olla suurta hyötyä, jos sen pääoma on mitättömän pieni, on soveliaista, että käteinen maksu vahvistetaan vähintään kahdeksi kolmasosaksi säännöissä määrätystä summasta.

4 §:ssä on määräys, että kassan jäsen ei saa olla siihen osallisena useammalla kuin yhdellä osuusmaksulla. Tarkoituksena on täten pysyttää tasa-arvoisuus kaikkien jäsenten kesken ja estää jotakuta tai joitakuita, joilla on runsaasti varoja, voittamasta kokonaisuudelle vaarallista ylipainoa kassan asioissa.

8 §. Mitä 8 §:ssä oleviin määräyksiin tulee, viitataan 32 ja 34 §:ään Osuustoimintalaissa sekä Pellervon kirjassa oleviin sitä koskeviin ohjeisiin (katso siv. 28—29).

9 §. Tässä pykälässä on hallituksen jäsenien luku määrättävä. Pienemmissä kassoissa lienee 5 jäsentä tarpeeksi; kassoissa, joiden toiminta-alue on laajempi, voi tämän luvun lisätä mahdollisesti 7:ksi tai 9:ksi, siten että alueen eri osat saavat kukin edustajansa. Mutta kun lienee vaikeata saada kokoon näin suurta lukua, on sääntöihin otettava määräys siitä, monikolukuisena hallitus on päätösvaltainen.

11—17 §. Määräykset 11—17 §:ssä koskevat kassan hoitotapaa ja tilien tarkastamista. Näissä kohdissa sisältävät säännöt vain yleisiä määräyksiä. Lähemmät ohjeet hallitusta varten määrätään soveliaimmin erityi-

sessä ohjesäännössä hallitusta varten. 12 §:ssä sanotaan, että sellainen on laadittava ja hyväksyttävä kokouksessa. Tämän kautta voitetaan se suuri etu, että muutoksia voidaan tehdä vuosi vuodelta sitä mukaan kuin kokemus osottaa ne tarpeellisiksi. Jos tämä ohjesääntö sisältyisi varsinaisiin sääntöihin, olisi muutoksien tekeminen hyvin hankalaa. Sillä sääntöjen muutoksen tulee aina kulkea kuvernöörin ja senaatin vahvistettavaksi, mutta ohjesääntö ei tarvitse sellaista vahvistusta. Etempänä tehdään täydellinen ehdotus ohjesäännöksi osuuskassan hallitusta varten.

13 §:ssä olevaan tärkeään määräykseen yksityisten lainojen rajottamisesta on ylempänä kosketeltu. Toistamiseen terotettakoon mieleen, että kassan menestys oleellisesti riippuu siitä, että uloslainaus pysytään kohtuullisissa rajoissa. Sillä kassan voimana on ilmeisesti suuri varovaisuus.

Ohjaukseksi huomautettakoon tässä että useat ulkomaiset kassat ovat määränneet korkeimman lainasumman 1,000 markaksi. *Keskimäärin* näyttää jäsenillä Saksan osuuskassoissa olevan lainoina pitemmäksi ajaksi 5—600 mk. ja lyhemmäksi ajaksi vain 2—300 mk.

Rahoja, jotka vastaanotetaan säästökassatiliin, on pidettävä lainoina kassalle. Sen vuoksi ei niitä voidakaan vastaanottaa millaisia summia hyvänsä. On nimittäin tarkoin muistettava, että säästötalletukset voidaan helposti ottaa ulos. Mutta kun ne lainat, jotka kassa antaa, useimmissa tapauksissa sidotaan pitemmiksi ajoiksi, on vaarallista ja epämurkavaa ottaa ne varoista, jotka milloin hyvänsä voidaan irtisanoa. Kaikki nämä seikat osottavat, että on välttämätöntä asettaa määrättyt rajat niille summille, jotka vastaanotetaan säästökassatiliin.

Lopuksi pidätetään 13 §:ssä hallitukselle oikeus määrätä korko niistä lainoista, jotka kassasta annetaan. Tämä on välttämätöntä, koska korkokannan tulee mukautua asianhaaran mukaan. Jos koron määrittäminen riippuisi kokouksen päätöksestä, kävisi lainaksianto vaikeaksi ja epämukavaksi.

18—19 §. 18 ja 19 §:n sisällyksestä joka käsittelee voiton jakamista on ylempänä (siv. 15—17) puhuttu.

20—24 §. 20—24 §:ssä vahvistetaan määräykset kokouksesta ja selitetään, miten on meneteltävä, jos kassa puretaan. Nämä pykälät eivät vaadi erikoisempia selityksiä. Kuitenkin huomautettakoon, että 21 § on laadittu sen käytännön mukaisesti, joka on voimassa kuulutuksen ilmotamisesta kirkossa. Jos siihen muutoksia tehtäisiin ja uusi järjestys vahvistettaisiin tiedonantojen toimittamiseksi, on vastaavat muutokset tehtävä myöskin sääntöjen 21 §:ään.

Sääntöjen viimeisessä §:ssä määrätään, että, jos kassa puretaan, sen varojen ylijäämää ei saa jakaa jäsenien kesken, vaan on se käytettävä yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Tämä määräys on täydellisessä sopusoinnussa sekä osuusaatteen kanssa yleensä että etenkin osuuskassan tarkoituksen kanssa, joka on lainojen hankkiminen jäsenilleen mahdollisimman huokeilla ehdoilla. Sillä jos säännöt sallisivat, että ylijäämä tavalla tai toisella saataisiin jakaa jäsenien kesken, voisi olettaa, että kassassa on jäseniä, jotka eivät koskaan tarvitse lainata siitä, vaan ainoastaan tallettaa siihen omat rahansa. Näillä voisi samalla mahdollisesti olla valta määrätä lainaksiantokorko, ja silloin voisi otaksua, että rahantarpeessa olevien jäsenten lainojen kautta kertyisi suuria ylijäämiä, jotka sittemmin suuremmaksi tai pienemmäksi osaksi tuli-

sivat tallettajain hyväksi. Näin ollen jäisi ainakin osaksi kassan tarkoitus saavuttamatta.

Henkilöiden, jotka tahtovat perustaa kassan, tulee laatia asiakirja, jossa he sitoutuvat yhtymään jäseniksi osuuskuntaan. Heidän on hyväksyttävä osuuskunnan säännöt sekä lopuksi valittava sen ensimmäinen hallitus sääntöjen määräysten mukaisesti.

Kaikki tämä on kirjoitettava yhteen ainoaan asiakirjaan. Sen lopussa mainitaan ne henkilöt, jotka on valittu ensimmäiseen hallitukseen. Lopuksi allekirjoittavat koko asiakirjan kaikki ne, jotka ovat yhtyneet perustamaan osuuskassan.

Alempana on täydellinen ehdotus sellaiseksi asiakirjaksi. Jos poikkeuksia siitä katsotaan tarpeellisiksi, on niiden tekeminen helppoa käyttämällä ehdotusta johtona. Jos osuuskassa tahtoo saada lainoja »Osuuskassojen Keskuslainarahastosta», on sääntöjä hyväksyttäessä pidettävä silmällä, mitä vaatimuksia tämä asettaa niihin nähden.

Ehdotus osuuskunta-sopimuskirjaksi.

Allekirjoittaneet perustavat tätenn pitäjässä osuuskassan, jonka tarkoituksena on alempana lähemmin mainitulla tavalla edistää jäseniensä taloudellista vaurastumista, sekä hyväksyvät kassalle seuraavat säännöt:

..... *pitäjän osuuskassan säännöt.*

1 §.

Osuuskunnan nimi on »..... pitäjän Osuuskassa». Kassan kotipaikkana on pidettävä pitäjä.

2 §.

Osuuskassan toiminta-alana on harjottaa uloslainaus- ja säästökassaliikettä jäseniensä elinkeinon edistämiseksi tyydyttääkseen heidän luotontarvettaan sekä tarjotakseen heille tilaisuutta säästöjensä turvalliseen sijoittamiseen ja kartuttamiseen.

Osuuskunta voi, siitä erityisesti kokouksessa päätettyään, jäsenilleen toimittaa tärkeimpien maataloustarpeiden yhteisostoja sekä harjoittaa jäsentensä maataloustuotteiden yhteismyyntiä.

3 §.

Osuuskassan jäseneksi voidaan hakemuksesta ottaa jokainen hyväksi tunnettu henkilö, joka asuu ja huolella hoitaa elinkeinoaan sekä kassaan suorittaa markan suuruisen sisäänpääsymaksun. Hakemus tehdään kassan hallitukselle kirjallisesti ja on hakemuskirja jäseneksi pyrkijän allekirjoitettava ja kahden tunnetun ja luotettavan todistajan oikeaksi vahvistettava.

Joll'ei hallitus katso hakijaa voitavan jäseneksi hyväksyä, ilmottakoon siitä hänelle kirjallisesti; ja hakijalla on valta alistaa asia osuuskunnan kokouksen ratkaistavaksi.

Jäseneksi ei voida ottaa sitä, joka jo on toisen osuuskassan jäsenenä.

4 §.

Jokainen osuuskassan jäsen ottaa kassaan osaa markan suuruisella osuusmaksulla.

Osuusmaksusta suoritetaan kaksi kolmannelta vähintään markan suuruisilla vuosittaisilla maksuilla. Loput kerätään pidättämällä maksuvelvollisen osuutta kassan voitossa.

Osuuskunnan jäsen älköön ottako osaa kassaan useammalla kuin yhdellä osuusmaksulla.

5 §.

Osuuskassan jäsenet ovat velvolliset, siinä tapauksessa, etteivät kassan varat riitä sen sitoumusten täyttämiseen, rajattomasti tekemään näiden suorittamiseksi tarvittavia lisämaksuja siinä järjestyksessä kuin osuustoimintalaki säättää.

6 §.

Jos osuuskassan jäsen muuttaa kun-
nasta, katsottakoon hänen sen kautta ilmottaneen eroavansa kassasta.

Jos jäsen tulee osalliseksi toiseen osuuskassaan, olkoon menettänyt jäsenoikeutensa.

7 §.

Jos osuuskassan jäsen useamman kerran on laiminlyönyt määrätyn ajan kuluessa maksaa osuuskassaan suoritettaviaan osuusmaksuja, tai jos häneltä on maksamatonta lainaa lain kautta haettu, on osuuskunnan kokouksella valta hänet osuuskunnasta erottaa.

Sama laki olkoon, jos jäsen on käyttänyt kassasta saamaansa lainaa toiseen tarkotukseen kuin siihen, mihin lainaa on anottu ja se on myönnetty, tai muutoin ilmeisesti laiminlyö velvollisuuksiaan osuuskuntaa kohtaan, tai jos hän luovuttaa pesänsä konkurssiin.

Osuuskunnasta näin erotetulla jäsenellä olkoon ainoastaan sama oikeus kuin kuoleman kautta eronneen jäsenen oikeudenomistajilla.

8 §.

Kassan hallituksen on sillä tavalla kuin osuustoimintalain 32 ja 34 §:ssä on sanottu pidettävä kaikista jäsenistä luetteloa, jossa myös mainitaan, milloin kukin osakas on kassan jäseneksi tullut. Jos jäsen kassasta eroaa tai erotetaan, merkittäköön sekin ynnä eroamis-aika luetteloon.

9 §.

Osuuskassan hallituksena on henkilöä, jotka ynnä varajäsentä osuuskunnan jäsenistä valitaan toimeensa kalenterivuodeksi. Varsinaisista jäsenistä eroaa ensimmäisenä vuotena yksi ja seuraavana kaksi; varajäsenistä eroaa vuosittein yksi. Niitten sijaan uudistusvaali on toimitettava. Eroamisvuoron määrää aluksi arpa, sittemmin toimiaika. Uudestaan valitseminen on sallittu.

Jos hallituksen jäsen eroaa ennen kun aika, joksi hän on valittu, on kulunut umpeen, valittakoon uusi jäsen jalellä olevaksi ajaksi.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

10 §.

Jos hallituksen jäsen ilman laillista estettä on poissa hallituksen kokouksesta, johon hän on saanut kutsun, vetäköön sakkoa 50 penniä.

Jos jäsen useampia kertoja on tehnyt itsensä vikapääksi sellaiseen laiminlyöntiin, on osuuskunnan kokouksella valta erottaa hänet toimestaan ja valita toinen hänen sijaansa.

11 §.

Kassan hoitoa sekä kirjanpidon ja muiden juoksevien asioiden toimittamista varten ottaa hallitus kirjanpitäjän, joka nauttii osuuskunnan kokouksen määräämää palkkiota. Kirjanpitäjä on myös oikeutettu ja velvollinen käyttämään kassan puhevaltaa tuomioistuimissa ja muiden viranomaisten luona, jollei hallitus erityistapauksessa toisin määrää. Kirjanpitäjän tulee myös pitää huolta kassan kirjeenvaihdosta ja kirjoittaa pöytäkirja hallituksen kokouksissa, jollei hallitus katso tarpeelliseksi antaa näitä toimia jonkun jäsenensä suoritettavaksi.

12 §.

Hallituksen toiminnalle on osuuskunnan kokouksessa vahvistettava ohjesääntö, joka sisältää lainausliikkeen ja varojen säästökassatilille ottamisen yleiset perusteet sekä määräyksiä hallituksen huolena olevasta osuuskunnan jäsenille myönnettyjen lainojen oikeata käyttämistä koskevasta valvonnasta.

13 §.

Varsinaisen kokouksen tulee vuosittain määrätä sen luoton ylin raja, jota jäsen saa kassassa nauttia, sekä korkein määrä, jonka yli kassan lainaksi ottamat ja säästökassavarat eivät saa nousta.

Uloslainauskoron määrääminen on hallituksen asia.

14 §.

Jos hallituksen jäsen on hakenut lainaa kassasta, tulee sellaisen asian käsittelemiseen hallituksessa varajäsenen ottaa osaa, kuultakoon myös kassan tilintarkastajia asiasta sekä heidän mielipiteensä pöytäkirjaan merkittäköön.

15 §.

Osuuskassan toiminimen kirjoittaa hallituksen puheenjohtaja tai se, joka hänen tehtäviään hoitaa, ynnä yksi hallituksen jäsen tai myös tämän sijasta kirjanpitäjä.

16 §.

Kassan tilejä, jotka päätetään kalenterivuositain, ja hallintoa yleensä tarkastamaan valitaan vuosittain varsinaisessa kokouksessa kaksi tilintarkastajaa ja kaksi tilintarkastajan varamiestä.

Tilintarkastajain tulee, paitsi tilivuoden loputtua tapahtuvaa tarkastusta, myös vuoden edellisen puoliskon kuluttua ennen määräämättömänä päivänä, tarkastaa kassan arvopaperit ja käteiset varat niin myös asianhaaran mukaan kirjanpito.

17 §.

Kassan tilit ynnä hallituksen pöytäkirjat ja muut asiakirjat sekä hallituksen kassan edellisen vuoden liikkeestä laatima kertomus ovat helmikuussa, tilivuoden päättymisen jälkeen, annettavat tilintarkastajille.

Tilintarkastajain tulee toimittaa tarkastus ja siitä hallitukselle antaa kertomus seuraavan maaliskuun kuluessa.

18 §.

Siitä voitosta, minkä osuuskassan liike tarpeellisten poistojen tapahduttua on antanut, on vuosittain siirrettävä kymmenen prosenttia vararahastoon, kunnes tämän määrä nousee vähintään markkaan.

Voitosta, mikä tämän siirron jälkeen on järeillä, jaetaan jokaiselle jäsenelle määrä, joka vastaa viiden prosentin korkoa hänen suorittamiastaan osuusmaksusta, kuitenkin huomioon ottaen, mitä osuustoimintalain 17 §:ssä sanotaan. Voitto, joka vielä sen jälkeen on järeillä, siirretään vararahastoon tai kokonaan taikka osaksi erityiseen rahastoon, jota voidaan kokouksen päätöksen mukaan käyttää jäsenten yhteiseksi parhaaksi tai osuustoimintaliikkeen edistämiseksi.

19 §.

Vararahastoa, johon myös jäsenten sisäänpääsymaksut sekä 10 §:ssä mainitut sakkorahat menevät, ei saa käyttää muuhun tarkotukseen kuin syntyneiden tappioiden korvaamiseen.

20 §.

Varsinainen kokous pidetään ensi kerran silloin kun osuuskunnan toiminta alkaa, sekä sittemmin vuosittain huhtikuussa.

Ylimääräinen kokous pidetään milloin aikaisemmin pidetty varsinainen kokous niin on päättänyt tai hallitus tarpeelliseksi

harkitsee, tai kun vähintään kymmenes osa osuuskunnan jäsenistä jotakin ilmotettua tarkotusta varten pyytää ylimääräistä kokousta.

21 §.

Osuuskunnan kokous kutsutaan kokoon kuulutuksella, joka kahtena lähinnä edellisenä sunnuntaina julkiluetaan seurakunnan kirkossa tai vähintään viikkoa ennen kokousta kirjallisesti saate-taan jäsenten tiedoksi. Kutsumuksessa on mainittava, mitä asi-oita kokouksessa tulee käsiteltäväksi.

Muut osuuskunnan kaikille jäsenille annettavat tiedot toi-mitetaan samalla tavalla.

22 §.

Kokouksen avaa hallituksen puheenjohtaja, jonka jälkeen kokouksen osanottajat valitsevat puheenjohtajan ja pöytäkirjurin.

23 §.

Varsinaisessa kokouksessa ovat asiat käsiteltävät seuraa-vassa järjestyksessä:

- 1) hallituksen vuosikertomus ynnä tilintarkastajain kertomus tilien ja hallinnon tarkastuksesta;
- 2) kysymys hallituksen vastuunvapaudesta;
- 3) kirjainpäätöksen vahvistaminen ja voiton jaon määrääminen;
- 4) tilintarkastajain palkkion määrääminen;
- 5) ulos- ja sisäänlainauksen rajojen määrääminen näiden sääntö-jen 13 §:n 1 kohdan mukaan;
- 6) hallituksen jäsenten vaali;
- 7) tilintarkastajain vaali.

Muut kysymykset, jotka ovat kuulutetut kokouksessa esille otettaviksi, käsitellään siinä järjestyksessä kuin sopivimmaksi nähdään.

24 §.

Jos osuuskassa puretaan, on varojen ylijäämä, mikä mah-dollisesti on jalellä, sittenkun velka on maksettu ja jäsenet ovat saaneet osuusmaksunsa, käytettävä yleishyödylliseen tarkotuk-seen, josta kokouksella on valta päättää.

Osuuskassan ensimmäiseen hallitukseen valitsemme me:

Tilanomistaja Emil Anderssonin Bakkaksen kylästä.

Nahkuri Antti Pieksan

Torppari Aaron Alakitkan Mikelän kylästä.

Seppä Julius Wasaran ja

Mejerinomistaja Eenok Voipion Maitolan kylästä,

sekä heidän varamiehikseen:

Vuokraaja Elias Busken Bakkaksen kylästä ja

Puuseppä Henrik Sägbladin

pitäjässä, Bakkaksen kylässä kesäkuun 1 p:nä 1902.

A. H. Berg

Eerik Nykänen

Elias Ensio

Tilanomistaja.

Seppä.

Puuseppä.

Bakkaksen kylästä.

Mikelän kylästä.

Lehtolan kylästä.

Antti Pieksa

j. n. e.

j. n. e.

Nahkuri Maitolan kylästä.

(Kaikkien perustajain täydellinen nimi, ammatti ja kotipaikka on ilmoitettava).

*

*

*

Sääntöjen vahvistusta haetaan läänin Kuvernööriltä, jonka on alistettava päätöksensä asiassa Senaatin Talous-osaston tutkittavaksi. Kassan perustajain tarvitsee kuitenkin kääntyä vain Kuvernöörin puoleen.

Tällaisen hakemuskirjan kaava on siv. 47 Pel-lervon Kirjastossa N:o 5. Hakemuksen allekirjoittaa kassan hallitus ja liitetään siihen perustamissopimus.

Samalla on päivättävä avoin valtakirja, jonka hallituksen jäsenet allekirjoittavat, sekä valittava henkilö, joka valtakirjan nojalla Kuvernöörille jättää hakemuksen ynnä sopimuskirjan. Jos joku hallituksen jäsenistä saa tämän tehtävän suorittaakseen, ei hänen nimeään tule merkitä valtakirjan allekirjoittajien joukkoon.

Keis. julistuksen mukaan 31 p. lokak. 1896 on jokaiseen kuvernöörinvirastoon eli lääninhallitukseen asetettu yksi lääninhallituksen virkamies yleisön käy-

tettäväksi *toimimieheksi*, joka on velvollinen virkaedestavastuun alaisena olemaan asianmukaisen valtuuskirjan nojalla apuna sille, joka häntä siihen suullisesti tai kirjallisesti pyytää, asiakirjain sisään antamisessa, välipäätösten sekä muitten päätösten ja asiakirjain ulosottamisessa ja lähettämisesssä, päivän ilmoittamisessa, jona päätös julkipanon jälkeen annetaan, kuin myös tietojen antamisessa muista seikoista, joista yleisön tulee saada selkoa. Kuvernöörinviraston toimesta ilmoitetaan paikkakunnan sanomalehdissä, kun tällainen toimimies asetetaan tai entisen sijaan uusi määrätään. Mutta vaikka hänen nimensä ei olisikaan tiedossa, niin voi kirjeet lähettää hänelle osotteella: »Toimimiehelle Kuopion, Hämeen j. n. e. lääninhallituksessa».

Julistuksessa on määrätty toimimiehen palkkio hyvin huokeaksi, nimittäin:

Asiakirjain sisäänantamisesta . . . 1 markka.

Päätöksen tai muitten asiakirjain ulos-

ottamisesta ja lähettämisesstä . . . 1 »

Muusta tiedonannosta . . . 1 »

Toimimies on oikeutettu etukäteen saamaan säädetyt palkkion ynnä korvauksen leimamerkeistä, päätöksen lunastuksesta ja postirahasta sisäänkirjoitetusta kirjeestä päätöksen takaisin lähettämistä varten. Kaikista rahoista, joita toimimiehelle lähetetään etukäteen, tekee hän tietysti tilin, ja lähettää samalla liiat rahat takaisin.

Tällaista asiantuntevaa asiamiestä käyttämällä päästään tietysti kaikesta siitä harmista ja ajanhukasta, minkä tuottaa ymmärtämättömien asiamiesten käyttäminen tai se, että itse käydään jättämässä asiakirjat.

Hakemuskirja ja valtakirja varustetaan kumpikin 1 markan leimamerkillä, sopimuskirja 50 pennin.

Kun vahvistus on annettu, saadaan päätös asiassa. Tämä otetaan ulos kuvernöörinvirastosta ja se saadaan maksuttomasti ilman lunastusta.

Sen jälkeen on hallituksen velvollisuutena ilmoittaa osuuskassa kaupparekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus tehdään kaupungissa maistraatille tai järjestys-oikeudelle, maaseudulla kruununvoudille. Tarkoitusta varten saadaan viranomaisilta täydellisiä kaavoja. Ilmoitus on hallituksen kaikkien jäsenien allekirjoitettava. Rekisteröiminen on maksuton. Muuten tehdään rekisteröimisestä seikkaperäisesti selkoa Pellervon Kirjastossa n:o 5 kirjassa »Osuustoimintalaki, Ohjeita sen käyttämiseen», siv. 14—15.

Kun tieto osuuskassan kaupparekisteriin merkitsemisestä on saapunut, saa osuuskassa alkaa toimintansa. Sitä ennen ei sitoumuksia osuuskassan nimessä saa tehdä. Ne eivät ole sitovia kassalle, vaan vastaavat niistä mieskohtaisesti sekä kukin omasta ja toistensa puolesta ne, jotka ovat tehneet sopimukset.

Samalla kertaa kun kassan säännöt laaditaan, tulee kassan perustajien valmistaa ne määräykset eli sen ohjesäännön, joka on oleva voimassa hallituksen toiminnassa. Tätä ohjesääntöä ei tarvitse liittää hakemus-asiakirjoihin vahvistuksen saamista varten. Mutta on kuitenkin parasta, että kaikki kassaa koskevat määräykset samalla kertaa laaditaan. Sillä ohjesääntö selittää monessa kohdassa sääntöjä, ja asia tulee tällä tavoin jäsenille ylipäänsä selväksi.

Näin ollen on parasta, että jo perustavassa kokouksessa hyväksytään myöskin johtosääntö hallitusta varten (katso siv. 48).

III.

Osuuskassan hallinto.

Ylempänä on viitattu siihen, mitä velvollisuuksia kullakin kassan jäsenellä on sen hoitoon sekä sen seikan valvomiseen nähden, että jokainen jäsen täyttää sen, mikä on hänen velvollisuuksiansa.

Vieläkin suuremmassa määrässä ja ennen kaikkea koskee tämä luonnollisesti niitä jäseniä, joiden huostaan kassan hallitus ja hoito on uskottu.

Osuuskassan hallituksen ei näin ollen tule pitää toimintaansa vain nimellisenä, jommoisena niin monta muuta luottamustointia useinkin pidetään.

Johdoksi kassan hoidossa on osuuskunnan kokouksessa laadittava erityinen ohje- eli johtosääntö kassan hallitukselle ja kirjanpitäjälle. Malli tällaiseksi johtosäännöksi on alempana (siv. 48). Viitaten vastaaviin pykäliin tässä johtosäännössä, annetaan tässä muutamia selityksiä sen tärkeimmistä määräyksistä.

1—7 §. *Hallituksen tehtävät* määrätään johtosäännön 1—7 §:ssä. Koska osuuskassan koko toiminta perustuu osuustoimintalakiin, on niiden henkilöiden, jotka muodostavat kassan hallituksen, otettava tarkka selko tästä laista. Tässä suhteessa viitataan ylempänä usein mainittuun käsikirjaan ohjeineen lain käyttämiseen. (Pel-

lervon Kirjasto n:o 5). Johtona hallitukselle ovat edelleen kassan säännöt sekä tuo erityinen johtosääntö ja lopuksi ne määräykset, jotka osuuskunnan kokouksessa on laillisesti annettu. Jokaisen hallituksen jäsenen on, kun hän astuu toimeensa, huolellisesti läpikäytävä kaikki nämä säännöt, jotka ovat ohjeina hänen toiminnalleen. Sillä, kuten johtosäännön 1 §:n viimeisessä kohdassa sanotaan sananmukaisesti osakeyhtiölain 41 §:n mukaan, joka myös koskee osuuskuntia, on hallituksen jäsen ensi kädessä vastuunalainen niistä vahingoista, jotka ovat aiheutuneet laiminlyömisistä kassan hoidossa.

Hallitus ei luonnollisesti tarvitse suorittaa kaikkia töitä kassan hoidossa, vaan edellyttävät säännöt ja johtosääntö päin vastoin, että tätä varten otetaan kirjanpitäjä. Hallituksen velvollisuutena on ainoastaan valvoa, että kaikki se, mitä laki, säännöt, johtosääntö ja laillisessa järjestyksessä tehdyt osuuskunnan kokouksen päätökset vaativat, ajoissa toimitetaan ja myöskin tarkastaa sekä tutkia, että kaikki on oikein toimitettu.

Mitä 1 §:n sisällykseen tulee, tahdomme erittäin kiinnittää huomiota momentteihin c ja d, jotka koskevat ajottaisen kassan tilien tarkastamisen toimittamista osuuskunnan ulkopuolella olevan henkilön kautta sekä vuosi-bilanssin julkaisemista. Tätä julkisuutta kassan hoidossa ei meidän lakimme tosin vaadi, kuten useiden muiden maiden lait tekevät, mutta sitä on pidettävä ehdottomasti välttämättömänä lisämaksuvelvollisissa osuuskunnissa, etenkin jos niiden mieli kartuttaa jäsenlukuaan. Jollei osuuskunta täyttäisi näitä vaatimuksia, ei ole hyvä yhtyä siihen jäseneksi, ja jos se tahtoi houkutella puoleensa uusia jäseniä,

on sitä pidettävä vähemmän säädyllisenä. Soveliaiksi, julkisiksi tarkastajiksi ovat Pellervon neuvojat sekä, heti kun *Keskuslainarahasto* on alkanut toimintansa, sen virkamiehet katsottavat, sillä heillä on suurin kokemus ja he voivat samalla kertaa antaa hyviä neuvoja; he suorittavat työn ilmaiseksi.

2—7 §:n sisällys ei vaadi erityisiä selityksiä. Mitä kirjanpitoon tulee, viitattakoon ehdotuksiin tämän käsikirjan II osassa, joka myöhemmin julaistaan.

8 §. 8 §:ssä säädetään *kirjanpitäjän tehtävistä*. Hänen käteensä kokoontuvat ei ainoastaan kaikki juoksevat asiat, vaan myöskin kassan asiain käytännöllinen hoito yleensä. Sellainen järjestelmä on suureksi hyödyksi, sillä jos kassan hoito hajautuu useiden eri henkilöiden käsiin, käy hallitukselle vaikeaksi pitää silmällä kokonaisuutta ja valvoa kassan hoitoa. Luonnollisesti riippuu tämän järjestelmän edullisuus siitä seikasta, voiko hallitus löytää kirjanpitäjäksi tarkotukseen soveliaan henkilön. Sen vuoksi ei osuuskassaa ole perustettava, ennen kun sellainen henkilö on löydetty. Kuitenkin tehdään 8 §:ssä sellainen ehto, että hallituksen ei välttämättömästi tarvitse antaa kirjanpitäjän suoritettaviksi kaikkia 8 §:ssä lueteltuja tehtäviä, vaan voi jakaa ne muiden henkilöiden kesken. Täten pidetään hallitukselle täysi vapaus järjestää asiat parhaalla tavalla, sen mukaan kuin asianhaarat kulloinkin sallivat.

9—10 §. 9—10 §:ssä annetaan *ohjeita kassan tilinpäätöksen tekemisessä*. Kun tämän tulee antaa selvä ja luotettava kuva kassan asemasta, on välttämätöntä, että kassan varat arvioidaan oikean arvonsa mukaan tilinpäätöksen aikana. Sekä arvopaperit että velkasitoumukset voivat olla arvomuutosten alaisia, riippuen vakuudesta, jonka ne tarjoavat, sekä siitä korkotulosta,

jonka ne antavat. Asian valaisemiseksi mainittakoon muutama esimerkki. Laina, joka on annettu maatila-kiinnitystä vastaan, on varma ja hyvä niin kauvan kun maatilan myyntiarvo on lainasummaa suurempi. Jos asiat muuttuvat siten, että tilan myyntiarvo alenee lainasummaa pienemmäksi, on laina epävarma. Sitä ei silloin enää käy pitäminen täysiarvoisena, vaan on se kirjanpidossa alennettava summaksi, jota tilan varma myyntiarvo vastaa. Tämä esimerkki osottaa myöskin, että lainoja kiinnitystä vastaan on annettava varoen ja vain sellaisia määriä, jotka ovat niin paljoa pienemmät tilan arvoa, että tilan myyminen milloin hyvänsä tuottaa lainasumman.

Tästä huomattanee, mikä merkitys poistoilla on kassan varojen arvoon nähden. Poistot kirjanpäättökseen tekee kirjanpitäjä hallituksen määräyksien mukaan. Hallituksen asiana on tässä suhteessa oman tunnon mukaisesti punnita ja arvioida kaikki kassan huostassa olevat vakuudet.

Tästä riippumatta on kassan irtaimiston eli kaluston arvo vuosittain alennettava. Sillä tämä omaisuus ei ole minään kassan varsinaisina käyttövaroina. Ehdotuksen mukaan on poisto pantu vähintään 10 % kaluston arvosta.

Sitten kun kaikki poistot on määrätty, voidaan laatia esitys kassan tilasta vuodenvaihteessa. Johdoksi tässä ilmoitetaan 10 §:ssä ne pääkohdat, jotka on otettava tähän esitykseen.

Mitä kassan *varoihin* eli n. k. *aktiiveihin* tulee, ei siinä tarvita muita selityksiä kuin mitä ylempänä on sanottu.

Varojen vastakohtana ovat kassan *velat* eli *passiivit*. Näihin lasketaan myöskin niiden osuusmaksu-

jen summa, jotka kassan jäsenet ovat suorittaneet, sekä vararahasto ja muut rahastot. Sillä kassan kannalta katsoen on kaikkia näitä varoja pidettävä kassalle uskottuina eli juuri kassan velkoina jäsenille.

Erotus varojen ja velkojen välillä on kassan *voitto*. Tilinpäätökseen merkitään myöskin tämä velkojen joukkoon, sillä onhan kassan tehtävä voitosta tili jäsenille.

Jos velat ovat varoja suuremmat eli varat eivät siis riitä sitoumusten suorittamiseen, osottaa tämä, että kassan toiminta on tuottanut *tappiota*. Tappio on silloin korvattava vastaavalla vähennyksellä osuusmaksurahastosta. Jos tämä ei riitä, on tarkotusta varten turvauduttava vararahastoon.

11—13 §. Kassan vuosikertomukseen on paitsi kassan tilaa otettava sen voitto- ja tappiotili päättäneeltä vuodelta. Tämä osottaa tulot ja menot, joihin kaikki poistot kuuluvat, sekä vuosisäästön. Tämän kirjan toisessa osassa annetaan täydellisiä ohjeita kirjanpidon järjestämisestä ja tilinpäätöksen tekemisestä.

Koska kaikki osakkaat yhteisesti vastaavat kassan sitoumuksista sekä jotta jäsenet säilyttävät luottamuksensa kassan hoitoon, on tärkeää, että itsekullekin tarjotaan tilaisuus ottaa selkoa kassan tilasta. Tämän vuoksi määrätään 12 §:ssä, että vuosikertomuksen tulee vähintään viikon kuluessa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös tulee vahvistettavaksi, olla jäsenien nähtävänä kassan huoneustossa.

13 §:ssä terotetaan mieleen se tärkeä sääntö, ett'ei kassan viranomaisen tule asiaankuulumattomille henkilöille antaa tietoja osakkaiden velkasuh-teista.

Kassan liikettä käsitellään johtosäännön 14—36 §:ssä. Tärkeimmistä anto- ja ottolainamista koskevista määräyksistä tehdään tässä lähemmin selkoa.

Antolainoista on tavallisesti vakuus asetettava. 14 §. Tämä voi johtosäännön 14 §:n mukaan olla seuraavaa laatua:

1. *Kiinnitys kiinteään omaisuuteen.* Ylempänä on (siv. 39) tämänlaatuisesta vakuudesta jo puhuttu. On osotettu, että omaisuuden arvo on tarkoin punnittava sekä laina rajotettava summaksi, joka kaikkina aikoina voidaan avoimessa kaupassa epäsuotuisissakin oloissa saada omaisuudesta. Ennen kun laina myönnetään, on siis omaisuuden arvosta otettava selko asiantuntijain toimittaman tutkimuksen kautta.

2. *Arvopaperi-pantit.* Myöskin tässä tapauksessa on pantti tarkoin arvioitava ja laina määrättävä arvopaperien myyntiarvon mukaan. Jos panttina on yksityisten yritysten osakkeita, on arvioitaessa kiinnitettävä huomiota näiden yritysten tilaan ja voitonmahdollisuuksiin. Hyvässä luottamuksessa ei mitään panttia saa ottaa vastaan. Osakkeet, joiden merkitty arvo on satoja markkoja, voivat usein olla kokonaan arvottomia.

Osakkeita eri kauppa- ja teollisuusyhtiöissä ei yleensä olisi hyväksyttävä vakuudeksi, koska osuuskassan hallitus useimmissa tapauksissa ei voine määritellä niiden arvoa. Sitä vastoin on osakkeita vanhemmissa pankki- ja vakuutusyhtiöissä yleensä pidettävä varmoina. Mutta myöskin niihin nähden olisi sitä varovaisuutta noudatettava, että lainaa ei myönnetä niiden täyteen, päivän kurssiarvoon asti.

3. *Säästökassakirja-pantit.* Jos säästökassakirja on säännöllisessä järjestyksessä, voidaan empimättä

myöntää koko säästösumman suuruinen laina. Tavallisesti asetetaan laina kuitenkin hieman alhaisemmaksi, esimerkiksi yhdeksäksi kymmenesosaksi talletetusta summasta.

4. *Mieskohtainen takaus.* Tässä tapauksessa on takausmiesten mieskohtainen kunnollisuus ja täysivaraisuus tarkoin punnittava sekä pidettävä silmällä, että he omakätisesti ja tunnettujen todistajain läsnä ollessa ovat tehneet takaussitoumuksensa.

5. *Henkivakuutuskirja-pantit.* Ne lainat, jotka tällaista vakuutta vastaan voidaan myöntää, määrää vakuutuskirjan *takaisinosoarvo* eli se summa, jonka vakuutusyhtiö maksaa kirjasta, jollei vakuutusta pitkitettäisi, vaan se annettaisiin raueta. Ennen kun laina myönnetään, on siis siltä vakuutusyhtiöltä, joka on kirjan antanut, hankittava kirjallinen tieto sen takaisinosoarvosta siihen aikaan kun laina myönnetään. Tämä takaisinosoarvo on aina paljon pienempi kuin se vakuutussumma, joka on kirjaan merkitty.

Tämänlaatuisia vakuutuksia vastaan voidaan antaa lainoja kahta eri muotoa, nimittäin lainoja velkakirjaa vastaan ja konttokuranttilainoja. Otamme alempana puheeksi tämänlaatuisten lainain ehdot.

15—19 §. *Lainat velkakirjaa vastaan.* Tällaisten lainojen yleiset ehdot mainitaan johtosäännön 15—19 §:ssä. Näistä huomautettakoon ensi sijassa 16, 17 ja 19 §, joissa nimenomaan määrätään, että laina on käytettävä määrättyyn, ilmoitettuun tarkoitukseen. Tämä kuuluu kassan yleiseen päämäärään ja on sitä tarkoin noudatettava. Sillä kassan ei tule kannattaa mitään yrittystä umpimähkään, vaan antaa tukea ainoastaan lainanottajan toimeentulon ehtojen hyvin suunnitelluille parannuksille.

Katsoen siihen tarkotukseen, jota varten lainaa haetaan, voidaan se antaa lyhyeksi ajaksi tai pitemmäksi ajaksi kuin yhdeksi vuodeksi, sen mukaan kuin 15 §:ssä sanotaan. Mitä pitempiaikaisiin lainoihin tulee, olisi aina se ehto asetettava, että niitä on vuotuisten takaisinmaksujen kautta vähennettävä. Se laina-aika, joka lainaa myönnettäessä vahvistetaan, voi eräissä tapauksissa vaatia pitennystä. 18 §:ssä ilmoitetaan tällaisen pitennyksen ehdot, ja on pitennystä myönnettävä vain välttämättömissä tapauksissa. Sillä kassan, joka antaa lainoja tarkoin punnittuihin tarkotuksiin, tulee ankarasti vaatia, että lainan käyttämis- ja takaisinmaksu-suunnitelmaa myöskin noudatetaan.

Konttokuranttilainat. Tämänlaatuksia lainoja otetaan, jotta lainanottajalla olisi varmasti käytettävänä rahoja aina sitä mukaa kuin hänen elinkeinonsa tarvitsee käteistä liikepääomaa. Luottoa myönnettäessä määrätään vissi korkein lainasumma, josta vakuus on annettava kuten tavallisesta lainasta. Tämän perusteella saa lainanottaja tehdä ottoja ja panoja suuremmissa tai pienemmissä erissä. Kuitenkaan eivät otot luonnollisesti saa nousta yli kontrahdissa määrätyn korkeimman summan. Kirjanpitäjän työn helpottamiseksi lienee syytä määrätä, että sekä otot että panot on tehtävä tasaisissa sataluvuissa. Kontrahdissa määrätään se korko, joka lainanottajan tulee suorittaa ulosottamistaan rahoista, sekä myöskin se korko, jonka kassa suorittaa, jos hän tälle tilille asettaa varoja säästöön (josta lähemmin tuonnempana). Lainanottaja suorittaa nimittäin korkoa vain niistä summista, jotka hän on ulosottanut, ja tämä korko lasketaan aina ulosottopäivästä sisäänmaksupäivään

saakka. Samalla tavoin lasketaan korko sisäänpannuista varoista sisäänpanopäivästä ulosottopäivään.

Useimmiten on kontrahdissa kysymyksenalaisiin lainoihin nähden se määräys, että lainanottajan tulee paitsi tavallista korkoa vuosittain suorittaa $\frac{1}{2}$ tai $\frac{1}{4}$ 0/0 korkeimmasta lainasummasta korvaukseksi siitä tavallista suuremmasta vaivasta, jota tämänlaatuiset lainat tuottavat kirjanpitäjälle.

Erityisissä tapauksissa ja tarkan punnitsemisen jälkeen katsovat ulkomaiset osuuskassat voivansa myöntää konttokuranttilainoja luotettaville henkilöille myöskin ilman takausta tai muuta vakuutta. Meillä pitäisi kuitenkin ainakin aluksi olla varovaisia tässä suhteessa.

20—27 §. Jokainen voi helposti huomata, että tämänlaatuisesta pankkiliikkeestä voi olla mitä suurinta hyötyä toimekkaalle maanviljelijälle. Sillä jokainen maanviljelijä tarvitsee luonnollisesti yhtä mittaa tilaisuutta milloin lainan saamiseen, milloin säästövarojen tallettamiseen. Kun kassan joka tapauksessa tulee tarkoin tuntea lainan tarkoitus ja valvoa, että lainaa oikein käytetään, ei konttokuranttilainaa voida antaa samalla kertaa kokonaan ulosotettavaksi ja jääväksi seisomaan ilman panoja. Tämä olisi silloin aivan samallinen kuin seisova laina. Sen vuoksi onkin konttokuranttilaina myönnettävä vain siinä tapauksessa, että otot ja panot tulevat vaihtelevaan keskenään. Laina saa silloin oikean arvonsa liikepääomana elinkeinoa varten. Jos kassan hallitus huomaa, ettei panoja tehdä, ainakin jossakin määrässä, ja että konttokuranttilaina on siten muuttunut seisovaksi lainaksi, on sen pidettävä itselleen oikeus irtisanoa laina. Tässä mainittuja seikkoja käsitellään johtosäännön 20—27 §§:ssä,

jotka myöskin sisältävät kaikki lähemmät konttokuranttilainojen ehtoja koskevat määräykset.

Johtosäännön 28—36 § sisältävät säädöksiä eri tavoista pääoman hankkimiseksi. Ne otetaan tässä käsiteltäviksi.

Talletus säästökassatilille. Tämä keino tehdä säästöt korkoa kasvaviksi on jo yleisesti tunnettu tavallisten säästöpankkien kautta. Määräykset säästökassatilistä johtosäännön 28—35 §:ssä eivät näin ollen kaipa lähempiä selityksiä. Kuitenkin huomautettakoon, että kassa, joka kääntyy vain osakkaidensa puoleen, vastaanottaa säästötalletuksia vain jäseniensä sekä heidän kotiväkensä puolesta.

Mitä talletettujen varojen irtisanomiseen tulee, määrätään 32 §:ssä eripituisia irtisanomisaikoja. Tämä on välttämätöntä sen vuoksi, ettei kassa välittömästi tarvitsisi pitää suurta käteistä kassaa varalla ja siten kärsiä vahinkoa sen kautta, ettei se saa korkoa varoistaan.

Malli säästökassavastakirjaksi julaistaan tämän kirjan toisessa osassa.

Konttokuranttitili. Osakas, joka haluaa tehdä säästötalletuksia, mutta tahtoo pitää ne aina ulossaatavissa tarpeen vaatiessa, voi tehdä sen parhaiten käyttämällä ylempänä mainittua konttokuranttitiliä. Kuta ajattelevammaksi maanviljelijä käy, sitä enemmän tulee hän viemään käteiset rahansa kassaan, säilytettäväksi siellä tulenvaaraa, varkaita ja tarpeetonta tuhlaamista vastaan ja tuottamaan vähitellen vuoden kuluessa tähän saakka aavistamattoman ja helposti ansaitun, vaikkakin tosin pienen tulon. Koska otot tapahtuvat ilman irtisanomista, tulee kassan aina pitää käteistä rahastoa, jonka suuruus määrätään sen

kokemuksen perusteella, minkä kassa vähitellen saavuttaa panojen ja ottojen väliseen suhteeseen nähden. Näin ollen ei korkopalkkio talletuksista konttokuranttitilillä voi olla yhtä korkea, kuin talletuksista säästökassatillä. Tallettajain ei sen vuoksi tule pitää konttokuranttitilillä sellaisia säästöjä, jotka voivat seisoa pitemmän aikaa. Tällaisille on säästökassatili edullisempi. Sitä vastoin käytetään konttokuranttitiliä satunnaisia säästöjä varten, joita pian taaskin voidaan tarvita.

Lainat. Liikepääomansa lisäämistä varten voi osuuskassa olla lainattujen varojen tarpeessa. Niitä voidaan ottaa yksityisiltä henkilöiltä tai pankeilta velkakirjaa ja sellaista vakuutta vastaan, mikä kussakin tapauksessa vaaditaan. Koska kassan osakkaat ovat yhteisesti vastuunalaisia sen sitoumuksista, voipi sellainen laina olla saatavissa ainoastaan tavallista velkakirjaa vastaan. Mutta tähän katsoen on myöskin oltava hyvin varovaisia lainanotossa ja lainaksi otettujen varojen käyttämisessä.

Konttokurantti. Osuuskassalle tarjoo konttokuranttitili soveliaan muodon lainaksi ottamista varten. Sillä kaikki se, mitä aikaisemmin on sanottu tästä lainausmuodosta, koskee myöskin osuuskassaa itseään lainanottajana. 36 §:ssä johtosääntöä viitataan tässä suhteessa osuuskassoja varten perustettuun *Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiöön*, jonka tarkoituksena juuri on avustaa osuuskassoja luotolla ja yleensä tukea niitä niiden työssä.

Lisäksi siihen, mitä siv. 15 on sanottu, mainittakoon tässä lopuksi muutamia sanoja siitä korkokannasta, joka osuuskassan olisi määrättävä lainoja antaessaan. Vaikka yleensä onkin pidettävä kassan pää-

määrän mukaisena, että korkoerotusta ei tehdä suureksi ja että liiallisia voittovaroja lainausliikkeestä ei koota, voi taas toiselta puolen tapahtua, että on paikallaan, ettei osuuskassa kaikkialla ja kaikissa olosuhteissa ryhdy alusta alkaen myöntämään lainoja mahdollisimman alhaista korkoa vastaan. Osuuskassojen kotimaassa, Saksassa, ottivat osuuskassat aluksi tavattoman korkeita korkoja niissä seuduissa, joissa rahat muutoin olivat kalliita, ja etenkin siellä, missä koronkiskojille oli totuttu maksamaan mitä hyvänsä. Muutamissa maakunnissa ottivat osuuskassat (1860-luvulla) siten keskimäärin aina 10—11 $\%$, toisissa taas 7—8 $\%$. Mutta 25 vuotta myöhemmin oli osuuskassojen korkokanta alennut niin, että keskikorkona ensinmainituissa paikoissa oli 6—6 $\frac{1}{2}$ $\%$, viimeainituissa 5 $\frac{1}{2}$ $\%$. Vasta v. 1897 oli korkokanta 4—4 $\frac{1}{2}$ —5 $\frac{1}{2}$ $\%$ paikallisissa osuuskassoissa. On kuitenkin huomattava, että korkokanta Saksassa on yleensä niin huokea, että valtio on voinut antaa keskuskassoille lainoja 2 $\frac{1}{2}$ $\%$:sta.

Tämän perusteella näyttää siltä kuin varovaisuus meilläkin neuvoisi aluksi olemaan antamatta kaikissa osissa maata mahdollisimman huokeita lainoja, vaan pikemmin laskemaan pienemmän vastuupalkkion ja siten kokoomaan vähän suuremman voiton. Osuushenkilön vaatii muun muassa, että meidän tulee rakentaa liikeyrityksemme tulevaisuutta varten, eikä aina vaatia mahdollisimman suuria etuja ensimmäisinä vuosina. Se yhteistunto, jota meiltä vaaditaan osuuskunnan aikaansaamiseksi, on ulotettava meidän jälkeläisiimme. Sellainen henki rakentaa lujan rakennuksen joka kestää vastoinikäymisissäkin.

37—39. §.

Jos osuuskunta päättää ryhtyä yhteisostojen kautta hankkimaan jäsenille tärkeimpiä maataloudessa tarvittavia tavaroita tai yhteisesti myymään jäsentensä maataloustuotteita, tulee hallituksen sitä varten ottaa sopiva toimitusmies. Ellei osuuskunta ole päättänyt liittyä johonkin ostoa ja myyntiä keskittävään liikkeeseen, ei toimitusmiehille ole uskottava kauppojen päättämistä, vaan tulee hallituksen, toimitusmiehen hankkimain tietojen nojalla, päättää, minkä liikkeen puoleen kulloinkin on käännäyttävä. *) Toimitusmiehelle hallitus antaa siis ainoastaan päätöksen toimeenpanon, kirjeenvaihdon ja kirjanpidon, joka on pidettävä aivan erillään kassaliikkeen kirjanpidosta. Tällaiseksi toimitusmieheksi voidaan tietysti ottaa kassan kirjanpitäjä, jos hän siihen on sopiva tai suostuu siksi rupeamaan. Yhteisostoja neuvova käsikirja ilmestyy Pellervo-Seuran toimesta ja tärkeätä on, että niitten kassojen hallitukset, jotka ryhtyvät yhteisostoihin, tarkoin perehtyvät niihin ohjeisiin, joita tuossa kirjassa annetaan.

*) Tähän varokeinoon on muualla katsottu olevan syytä, jotta toimitusmies ei tulisi houkutelluksi rupeamaan jonkun yksityisen kauppiajan asiamieheksi.

Ehdotus osuuskassan hallituksen johtosäännöksi.

I Luku

Hallituksen ja kirjanpitäjän tehtävät.

1 §.

Osuuskassan hallituksen velvollisuus on hoitaa kassaa osuustoimintalain, kassalle vahvistettujen sääntöjen sekä tämän johtosäännön ynnä osuuskunnan kokouksen laillisesti antamien määräysten mukaisesti.

Paitsi mitä tässä alempana on määrätty, kuuluu erityisesti hallituksen tehtäviin:

a) allekirjoittaa ja kruunuvoudille antaa sellainen ilmoitus kaupparekisteriin, kuin Osuustoimintalain 9 § säättää, sekä sittemmin tarkastaa ja vuosittain tammikuun kuluessa kruunuvoudille antaa aakkosjärjestyksessä laadittu luettelo osuuskunnan jäsenistä, sekä ilmoittaa muutokset siinä, niinkuin saman lain 34 § säättää;

b) määrätä korkokannat kassan otto- ja antolainausta var-
ten sekä päättää kassan satunnaisista menoista;

c) vuosittain tutkia ja allekirjoituksellaan vahvistaa kassan lopputili sekä julkaista bilanssi; sekä

d) pitää huolta siitä, että osuuskuntaan kuulumaton asian-
ymmärtävä henkilö ainakin kerran vuodessa tarkastaa kassan
koko hallinnon ja tilit sekä että hänen antamansa tilintarkastus-
kertomus tulee osuuskunnan seuraavassa kokouksessa julkisen
käsittelyn alaiseksi.

Hallituksen jäsen vastatkoon lain mukaan täydellisesti
siitä vahingosta, jonka hänen huolimattomuutensa taikka lakia
tahi kassan sääntöjä vastaan sotiva toimensa osuuskassan asioissa
on kassalle tuottanut. Jos vahinko on useampien tuottama, vas-
tatkoon kukin omasta ja toistensa puolesta sen korvaamisesta.

2 §.

Varsinainen hallituksen kokous pidetään joka kuukauden toisena sunnuntaina tai, milloin pääsiäinen tai helluntai siksi päiväksi sattuu, seuraavana maanantaina.

Ylimääräinen kokous pidetään, milloin hallituksen puheenjohtaja sen katsoo tarpeelliseksi tai kaksi hallituksen jäsentä sitä anoo.

Kutsumus ylimääräiseen kokoukseen on, jollei erityinen kiire ole tarpeen, annettava ainakin kaksi päivää ennen kokouspäivää.

Jos jäsen on estetty saapumasta hallituksen kokoukseen, antakoon siitä niin pian kuin mahdollista puheenjohtajalle tiedon.

3 §.

Hallituksen kokouksessa pidetään lyhyttä pöytäkirjaa, johon merkitään tehdyt päätökset sekä muistiinpanoja muuten esillä olleista asioista.

Jos jäsen äänestyksessä on jäänyt vähemmistöön, olkoon hänellä oikeus, jos hän niin haluaa, saada eriävän mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

Pöytäkirja tarkastetaan heti taikka seuraavassa hallituksen kokouksessa.

4 §.

Puheenjohtajan on erityisesti huolta pidettävä siitä, että Osuustoimintalain 9 §:ssä säädetty ilmoitus kaupparekisteriin koko johtokunnan allekirjoittamana tulee tehdyksi sekä että samalla tavalla ilmoitetaan myöskin muutokset niissä olosuhteissa joista sellainen ilmoitus on annettu;

että kuulutus kokouksesta ja muut tiedonannot ajoissa toimitetaan osuuskassan jäsenille;

että kassa pidetään avoinna määrätyillä ajoilla; sekä

että kirjanpitäjä täyttää 8 §:ssä tai muuten tässä johtosäännössä määrätyt velvollisuutensa.

Puheenjohtajan on, mikäli mahdollista, visseinä edeltäksin ilmotettuina aikoina säännöllisesti oltava tavattavissa kassan huoneustossa.

5 §.

Kerta kuukaudessa ennen ilmottamattomana aikana on puheenjohtajan ynnä yhden hallituksen jäsenen, jonka hallitus

siihen valitsee, tarkastettava kassa ja katsottava että se on oikealla tavalla pidettyjen kirjojen mukainen sekä että kirjanpito ja siihen kuuluvat todisteet ovat yhtäpitävät; ja on toimituksen menosta tieto annettava seuraavassa hallituksen kokouksessa.

6 §.

Hallituksen on aika ajoin tarkastettava kassan laina- ja vakuusasiakirjat saadakseen selville, onko velallisten tai takausmiehien kuoleman tai vakuuksien arvon vähenemisen tähden tahi muusta syystä lainoja irtisanottava taikka velalliselta vaadittava uusi sitoumus tai vakuus.

Hallituksen on myöskin katsottava, että lainat huolimattomilta velallisilta uloshaetaan sekä että valvontaa velallisen tai takausmiehen konkursissa ei laiminlyödä.

7 §.

Hallituksen on kirjanpitäjän ehdotuksesta määrättävä, mitä kirjoja kassassa on pidettävä ja mitenkä ne on järjestettävä.

8 §.

Kirjanpitäjän tulee:

kuulutettuina aikoina kassan auki pitämistä varten täsmällisesti saapua kassan huoneustoon;

hoitaa kassan rahavaroja ja niistä vastata sekä saamiensa määräysten mukaan pitää tarkasti kirjoja kassan toiminnasta: etenkin on hänen kukin ulosmaksettu tai peritty rahaerä heti merkittävä kirjoihin;

pitää vaaria kassan laina- ja vakuusasiakirjoista sekä pitää niistä luetteloa kuin myös ajoissa ilmoittaa hallitukselle jos hän näiden asiakirjain suhteen havaitsee tarvittavan sellaisia toimenpiteitä kuin 6 §:ssä mainitaan;

pitää luetteloa osuuskunnan jäsenistä sekä siihen merkitä jäsenten eroaminen tai erottaminen;

olla läsnä hallituksen ja osuuskunnan kokouksissa sekä, jollei hallitus erityistapauksessa toisin päättä;

käyttää kassan puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa.

Edelleen on kirjanpitäjän velvollisuus:

ottaa vastaan saapuvat kirjeet ja lainahaut sekä niistä viipymättä puheenjohtajalle ilmoittaa;

pitää huolta kassan kirjeenvaihdosta sekä siinä noudattaa tarpeellista joutuisuutta kuin myöskin katsoa, että jäljennökset eli kopiat otetaan kaikista menevistä kirjeistä; sekä

pitää pöytäkirjaa hallituksen kokouksessa, ollen viimeksi-mainitut toimet kirjanpitäjän velvollisuutena kuitenkin ainoastaan mikäli hallitus ei ole antanut niitä puheenjohtajan tai jonkun jäsenensä tehtäviksi.

Kirjanpitäjän tulee kohteliaasti ja säädyllisesti kohdella niitä henkilöitä, jotka tulevat tekemisiin kassan kanssa.

9 §.

Kirjanpitäjän tulee vuosittain viimeistään helmikuun 15 päiväksi lopettaa ja hallituksen tarkastettavaksi järjestykseen laittaa edellisen kalenterivuoden tilit.

Ennen kirjanpäättöksen tekemistä tulee kirjanpitäjän hankkia hallituksen lausunto siitä, kuinka suureen määrään kassan arvopaperit ja saatavat ovat arvioitavat sekä kuinka paljon kirjoista poistoja on tehtävä.

10 §.

Kirjanpäättöstä tehdessä on huomioon otettava, että

1) Varojen joukkoon otetaan:

- a) kassasäästö tilivuoden lopussa;
- b) arvopaperit kurssiarvonsa mukaan;
- c) saatavat siihen määrään, johon niiden arvon harkitaan varmasti nousevan;
- d) kalusto, jonka arvosta vuosittain on poistettava vähintään 10 %.

2) Velkojen joukkoon otetaan:

- a) kassan velka kalenterivuoden lopussa;
- b) jäsenten suoritetut osuusmaksut;
- c) vararahasto;
- d) muut erinäisiä tarpeita varten erilleen pannut varat.

Se määrä, jonka varat ovat velkoja suuremmat, merkitään kassan vuosivoitoksi.

11 §.

Vuosikertomuksen tulee sisältää ei ainoastaan tieto kassan varoista ja veloista tilivuoden lopussa ynnä voitto- ja tappiotili vaan myös esityksen liikkeen kehittymisestä vuoden kuluessa.

Vuosikertomuksen tekee hallituksen määräyksen mukaan puheenjohtaja tai kirjanpitäjä.

12 §.

Tilien ja kirjanpäättöksen ynnä vuosikertomuksen tulee vähintään viikon kuluessa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös tulee vahvistettavaksi, olla osuuskunnan kunkin jäsenen nähtävänä kassan huoneustossa.

13 §.

Kassan hallituksen jäsenet, kirjanpitäjä ja muut kassan palveluksessa mahdollisesti olevat henkilöt elkööt ilmaisko osakasten velkasuhteita henkilöille, joilla ei ole oikeutta sellaisen tiedon saamiseen.

II Luku.

Kassan liikkeestä.

14 §.

Lainoista on yleensä vakuudeksi annettava kiinnitys, arvopapereita tai säästökassakirjoja, taikka myös hankittava takaus. Henkivakuutuskirjoja elköön hyväksyttävä vakuudeksi sitä arvoa korkeammasta määrästä, mistä vakuutuslaitos ne takaisin ostaa.

Laina, josta vakuus asetetaan, annetaan joko velkakirjaa vastaan taikka konttokurantin muodossa.

Konttokuranttitilillä voidaan lainoja, erityisen harkinnan mukaan, antaa myös ilman vakuutta.

15 §.

Lainoja velkakirjaa vastaan myönnettäköön a) korkeintaan yhden vuoden ajaksi, jonka päättyessä laina kokonaisuudessaan

on takaisin maksettava, taikka myös b) pitemmäksi ajaksi, enintään viideksi vuodeksi taikka, kun laina aijotaan käyttää maanparannuksiin, aina kahdeksaksikin vuodeksi, ollen velallinen velvollinen laina-ajalla suorittamaan vuotuisia lyhennysmaksuja määrättyinä aikoina ja vahvistetuissa erissä.

Jos laina on myönnetty pitemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, on kassa kuitenkin oikeutettu irtisanomaan lainan maksettavaksi kolmen kuukauden perästä, jos velallisen tai hänen takausmiesensä maksukyvyn katsotaan vähentyneen tai kassan oma sitoumusten täyttämiskyky muuten joutuisi vaaranalaiseksi.

16 §.

Ken haluaa lainaa velkakirjaa vastaan, antakoon kassaan kaavan mukaan laaditun sitoumuksen sekä sen ohella tarjotun vakuuden. Velkakirjassa on mainittava, mihin tarkotukseen lainaa on aijottu käyttää.

17 §.

Kun lainapaperit ovat saapuneet hallitukselle, on tämän ensin tarkastettava, onko velkasitoumus asianmukaisessa järjestyksessä laadittu ja voiko laina ilmoitettuun tarkotukseensa sekä hakijan taloudessaan osottamaan kuntoon, huolellisuuteen ja taitavuuteen edistää hänen elinkeinoaan. Jos niin havaitaan olevan asianlaita sekä jos lainanottajan mieskohtaisen luonteen ja hänen tarjoomansa vakuuden harkitaan antavan tarpeellisen varmuuden lainan takaisinmaksusta, niin myönnettäköön haettu laina, ja merkitköön puheenjohtaja siitä velkakirjaan.

Kun laina nostetaan, on velallisen kuitattava summa velkakirjaan:

18 §.

Maksuaikaa, joka lainaa myönnettäessä on määrätty, saa hallitus pidentää ainoastaan kun odottamaton seikka, kuten sairaus t. m. s., estää velallista täyttämästä velvollisuuttansa. Missään tapauksessa älköön pidennystä myönnettäkö, jos maksettavaksi joutunutta korkoa ei ole suoritettu. Jos katsotaan tarpeelliseksi, määrätköön hallitus myöskin jonkun osan pääomasta takaisin maksettavaksi.

19 §.

Mahdollisuuden mukaan valvokoon hallitus, että myönnetty laina käytetään ilmoitettuun tarkoitukseen. Jos laina toisin käytetään, olkoon hallituksella, jollei se ei katso lainan sittenkin edistäneen velallisen elinkeinoa, valta irtisanoa laina maksettavaksi kolmen kuukauden päästä.

20 §.

Jos osakas haluaa saada konttokurantti-lainan, ilmoittakoon siitä kirjanpitäjälle tai hallituksen puheenjohtajalle; ilmoittakoon myös sen korkeimman määrän, minkä hän haluaa saada käytettäväkseen ja minkä vakuuden hän lainasta tarjoaa. Jos havaitaan, että konttokuranttilaina voi olla hakijan elinkeinolle hyödyksi, ja jos katsotaan hänen kykenevän lainaa hoitamaan, myöntäköön hallitus, vakuuden, tutkittuaan, lainan, samalla määrää sen suuruuden, ja on hakijan kanssa laadittava kontrahti sekä tarjottu vakuus, tarpeen tullen asianmukaisella siirrolla varustettuna, jätettävä kassalle.

Kontrahtiin on myös merkittävä mikä korko kassan myöntämästä lainasta otetaan, sekä minkä koron kassa konttokuranttilille panneista varoista maksaa.

21 §.

Konttokuranttitili avataan määräämättömäksi ajaksi sekä lakkaa kaksi kuukautta jommankumman puolen irtisanottua.

Kun laina on vuoden seisonut, tulee hallituksessa uudeleen tutkia, onko vakuus riittävä ja saako lainanottaja 20 §:n mukaan muuten edelleen lainaa nauttia. Jollei lainanottaja vuoden kuluessa ole kassasta käyttänyt ainakin kerran lainan koko määrää, on sanotussa tarkastelussa lainasumma tulevaksi ajaksi vähennettävä hänen todellisen tarpeensa mukaan, ja astuu vähennys voimaan ilman erityistä irtisanomista.

Jos hallitus ennen vuoden päättymistä havaitsee, että vakuus takausmiehen kuoleman kautta tai muuten on huonontunut, ryhtyköön sen johdosta tarpeellisiin toimenpiteisiin.

22 §.

Jos puolen vuoden kuluessa konttokuranttilainan myöntämisestä ei ole tehty panoksia jotka nousevat kaikkiaan ainakin

kymmenenteen osaan ulosotetusta lainamäärästä, langetkoon laina ilman irtisanomista takaisin maksettavaksi.

23 §.

Jos konttokuranttilainan ottaja kuolee tai hänen omaisuutensa luovutetaan konkurssiin, lankeaa konttokuranttilaina ilman irtisanomista maksettavaksi, jos hallitus niin päättää.

24 §.

Kun konttokuranttilaina on maksettavaksi irtisanottu, lakkaa lainanottajan oikeus ottaa ulos rahoja konttokuranttitililtä.

25 §.

Konttokuranttitilin panot ja otot merkitään kirjaan, jota sekä kassalla että lainanottajalla kummallakin tulee olla kappaleensa. Otot kuittaa lainanottaja kassan kappaleeseen ja panot kassa lainanottajan kappaleeseen.

Otoille ja panoille lasketaan korko siitä päivästä, jolloin otto tai pano tehdään. Jos hallitus päättää muuttaa korkokantaa, on päätös ilmoitettava lainanottajalle.

Jokaiselta päättyneeltä vuodelta annetaan lainanottajalle tili. Jos hän ei kuukauden kuluessa sen saatuaan tee tilia vastaan muistutusta, katsotaan hänen se hyväksyneen.

26 §.

Pantin, jonka lainan tai konttokurantinsaaaja on kassalle vakuudeksi antanut, saa kassa, jos velallinen on jättänyt täyttämättä maksuvelvollisuutensa, tätä kuulematta muuttaa rahaksi sillä tavalla kuin sen soveliaimmaksi katsoo, jolloin myös kassakustannukset pantista otetaan; mutta jollei pantti tähän riitä, on velallisen suoritettava kustannukset.

27 §.

Yllä säädetyt ehdot on merkittävät velkakirjaan tai konttokuranttikontrahtiin.

28 §.

Kassan osakkaat voivat panna rahansa korkoa kasvamaan panemalla ne kassaan säästökassatilille.

Tällaisia panoksia on lupa tehdä toisenkin henkilön laskuun, jos hän kuuluu osakkaan talonväkeen.

29 §.

Panokset säästökassatilille ovat tehtävät käteisessä rahassa.

30 §.

Korko rahoille, jotka on asetettu säästökassatilille, laskeaan seuraavan kuukauden 1:stä päivästä sekä lisätään joka vuoden päättyessä pääomaan. Ulosotetulle summalle ei korkoa lasketa siltä kuukaudesta, jolla otto tehdään.

31 §.

Kun säästökassatili on jonkun kanssa avattava, annetaan tallettajalle järjestysnumerolla varustettu, hallituksen puheenjohtajan ja kirjanpitäjän allekirjoittama vastakirja, jonka tulee sisältää sekä säästökassaliikkeen yleiset ehdot että ne erityiset välipuheet, jotka mainitaan 33 ja 34 §:ssä, jos sellaisia on tehty. Vastakirjasta suoritetaan kassalle kymmenen pennin maksu.

Kun rahaa säästökassatilille pannaan tai siltä otetaan, merkitään summa vastakirjaan ja vahvistetaan kirjanpitäjän allekirjoituksella.

Ensimmäisestä panoksesta annettakoon, jos asianmukaisesti allekirjoitettua vastakirjaa ei ole saatavissa, väliaikainen kuitti, joka jätetään takaisin, kun vastakirja saadaan.

32 §.

Säästökassatilille talletettuja varoja saadaan ottaa ulos irtisanomisen jälkeen, joka, vastakirjaa näyttäen, on tehtävä:

korkeintaan 50 markan summalle kaksi viikkoa ennen;

yli 50 ja korkeintaan 300 markan summalle kuukautta ennen;

yli 300 markan summalle kaksi kuukautta ennen.

Kuitenkin saa varojen mukaan irtisanottuja säästöönpanoja ulos maksaa ennenkin irtisanomisajan loppuun kulumista.

33 §.

Jos se, joka toisen hyväksi asettaa rahoja säästölle, haluaa että niitä ei, ennen kun vasta vissin ajan kuluttua, saa irti-

sanoa maksettavaksi, on hänen siitä sovittava säästöönpanoa tehdessään.

34 §.

Säästökassatilillä olevat varat annetaan sille, jolla on vastakirja näytettävänä. Jos kuitenkin panos on tehty sillä ehdolla, että rahat saa ainoastaan tallettaja itse tai joku muu määrätty henkilö ottaa ulos, olkoon ainoastaan tämä tai hänen oikeudenomistajansa oikeutettu nostamaan tilillä olevan määrän.

35 §.

Vastakirja on jokaisen kalenterivuoden loputtua näytettävä kassassa verrattavaksi sen kirjojen kanssa ja kasvaneen koron merkitsemiseksi.

36 §.

Tarpeellisen liikepääoman saamiseksi on osuuskassa oikeutettu ottamaan seisovia lainoja, myöskin sellaisilta, jotka eivät ole kassan osakkaita, sekä hankkimaan itselleen luottoa Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiöltä.

III Luku.

Yhteisoston ja myynnin toimittamisesta.

37 §.

Jos osuuskunta kokouksessaan on päättänyt harjoittaa yhteisostoa tai yhteismyyntiä, on hallituksen velvollisuus pitää huolta sen säännöllisestä ja huolellisesta toimittamisesta.

Siinä tarkoituksessa tulee hallituksen

ottaa joku kykenevä henkilö toimitusmiehenä hoitamaan yhteisostoa ja myyntiä;

valvoa, että hän täyttää tehtävänsä;

arvostella tilaajien ja osuuskunnalta ostavien maksukykyä;

päättää tilaukset ja myynnit;

suorittaa maksu osuuskunnan välityksellä tilatuista, sekä

vastaanottaa rahat osuuskunnan kautta myydyistä tavaroista.

38 §.

Toimitusmiehen tulee

hoitaa kirjeenvaihtoa ja kirjanpitoa, mikäli se koskee yhteisostoa ja yhteismyyntiä;

toimeenpanna hallituksen määräämät tehtävät, kuten tilausten keräykset ja tavaran tarkastus ja jakelu;

periä osuuskunnan jäseniltä maksu tilatuista tavaroista, sekä

suorittaa muut toimet, jotka ostoa ja myyntiä toimeenpannessa tarvitaan.

Toimitusmiehen palkkio määrätään osuuskunnan kokouksessa vuodeksi eteenpäin kerrallaan.

Toimitusmies ei saa olla minkään yksityisen kauppaliikkeen asiamiehenä. Hänellä ei ole valtaa osuuskunnan puolesta tehdä sitoumuksia.

39 §.

Yhteisostoja ja myyntiä koskeva kirjanpito on pidettävä tarkasti eroitettuna osuuskunnan muusta kirjanpidosta.

Pellervon Kirjastoa

on ilmestynyt:

- N:o 2. *Hannes Gebhard*, **Pieniviljelys ja osuustoiminta**. 0: 50.
 N:o 3. **Osuusmeijerit**. Käsikirja niiden perustamisesta ja taloudenhoidosta. Toinen parannettu painos ilmentyy piakkoin.
 N:o 4. *Hannes Nylander*. **Yhteistoimintaa karjan jalostamisessa**. 0: 75.
 3 kpl. maksaa 2 mk.; 5 kpl. 3 mk.
 N:o 5. **Osuustoimintalaki**. Ohjeita sen käyttämiseen. 1: —
 5 kpl. maksaa 90 p. kpl.; 10 kpl. 80 p. kpl.
 N:o 6. *Hannes Gebhard*. **Osuustoiminnan keskittämisestä ja sen edellytyksistä**. 0: 25.
 N:o 7. **Liikepääoman hankkiminen Suomen maanviljelykselle osuustoiminnan avulla**. 0: 25.
 N:o 8. **Papit ja maanviljelijäin osuustoiminta**. 0: 50.

Mallisiäännöt maamiesseuroja varten.

- » **Osuusmeijereitä** varten rajoittamattomalla lisämaksuvelvollisuudella ja ilman sitä.
- » **Osto- ja myyntiosuuskuntia** varten rajoitetulla lisämaksuvelvollisuudella.
- » **Osuuskassoja** varten rajoittamattomalla lisämaksuvelvollisuudella.

Nämä säliännöt on aiottu hankittavaksi osuuskunnan kaikille jäsenille: sitä varten on niihin jätetty aukkoja nimille ja numeroille sekä sijaa mahdollisille lisäyksille. 1 kpl. saadaan ilmaiseksi; 2—25 kpl. à 10 p.; yli 25 kpl. à 9 p.

Tilauskuittikirjoja yhteisostoa varten. Sisältävä 100 leht. 0: 75.
 10 kpl. maksaa 70 p. kpl.; 25 kpl. 65 p. kpl.

Pellervon vuosikirja 1899—1900. 3: —

Hannes Gebhard. **Maanviljelijät yhteistoimintaan!** 0: 25.
 (Otavan kansankirjasia n:o 2).

» **Maanviljelijäin yhteistoiminnasta ulkomailla** 6: —

Pellervon 10 pennin kirjasto:

- N:o 1. *K. Oittinen*, **Maanviljelijäin yhteistoiminnasta** 0: 10.
 N:o 2. *K. Kerkkonen*, **Yhteistoiminta ja maalaisseurat**. 0: 10.
 Mietteitä ja neuvoja.
 N:o 3. *A. O. Blomberg*, **Kalle Rovinen eli mitä piirimies voi aikaansaada**. 0: 10.
 50 kpl. maksaa 8 p. kpl.; 100 kpl. 7 p. kpl.

✻ ✻ ✻ Pellervo-lehti ✻ ✻ ✻

ilmestyy vähintään 32-sivuisena kerta kuukaudessa. Tilaushintaa 1: 30. Suuria alennuksia, kun 5, 25, 50 ja 100 vuosikertaa tilataan.

Maanviljelysammattilehti. Maanviljelijäin osuustoimintaliikkeen äänenkannattaja. Osastoja maamiesseuroja varten, emäntiä varten, kysymyksiä ja vastauksia («Lukijain osasto»).

Avustajina maamme etevimpiä agronomeja ja konsulentteja.

Enin levinnyt maanviljelyslehti Suomessa.

Hinta 1: —